

Վիճակագրական հավելված

Հավելվածների համարակալումը կատարված է ըստ գլուխների համարակալման:

Առանձին դեպքերում բաղադրիչների գումարի և արդյունքի միջև աննշան տարբերությունները բացատրվում են տվյալների կլորացմամբ:

Հավելված 1

Աղյուսակ A 1.1 Հայաստան. Բնակչության բնական շարժի ցուցանիշները, ամուսնությունները և ամուսնալուծություններն ըստ ՀՀ մարզերի և ք.Երևանի, 2018թ.

	Մշտական բնակչության թվաքանակը, տարեվերջին, հազ. մարդ			Ծնունդ, մարդ			Մահ, մարդ			Ամուսնություն, դեպք	Ամուսնալուծություն, դեպք
	Ընդամենը	արական	իգական	Ընդամենը	արական	իգական	Ընդամենը	արական	իգական		
ՀՀ	2 965.3	1 401.8	1 563.5	36 574	19 252	17 322	25 751	13 021	12 730	14 822	3 820
ք. Երևան	1081.8	499.6	582.2	14 218	7 389	6 829	8 506	4 288	4 218	6 208	1 785
Արագածոտնի մարզ	125.4	61.3	64.1	1 502	809	693	1 161	613	548	594	138
Արարատի մարզ	256.7	123.7	133.0	3 271	1 724	1 547	2 177	1 066	1 111	1 171	238
Արմավիրի մարզ	263.9	128.1	135.8	3 046	1 621	1 425	2 109	1 057	1 052	1 289	271
Գեղարքունիքի մարզ	228.3	113.7	114.6	2 696	1 489	1 207	1 770	926	844	984	117
Լոռու մարզ	215.5	98.3	117.2	2 474	1 282	1 192	2 556	1 214	1 342	960	421
Կոտայքի մարզ	251.6	120.3	131.3	3 158	1 646	1 512	2 243	1 179	1 064	1 298	318
Շիրակի մարզ	233.3	108.6	124.7	2 900	1 534	1 366	2 364	1 183	1 181	938	248
Սյունիքի մարզ	137.6	66.9	70.7	1 454	770	684	1 181	633	548	591	149
Վայոց ձորի մարզ	49.0	23.4	25.6	568	294	274	425	224	201	274	47
Տավուշի մարզ	122.2	57.9	64.3	1 287	694	593	1 259	638	621	515	88

Աղբյուրը. ՀՀ ՎԿ

Հավելված 2

Աղյուսակ A3.1. Հայաստան. Աղքատության ցուցանիշները 2008 և 2018թթ.-ին
(ստանդարտ սխալները փակագծերում)

(տոկոսներով)

	2008թ.			2018թ.		
	ծայրահեղ աղքատ (%)	աղքատ (%)	Աղքատների %-ը ընդհանուր առկա բնակչության մեջ	ծայրահեղ աղքատ (%)	աղքատ (%)	Աղքատների %-ը ընդհանուր առկա բնակչության մեջ
Քաղաքային բնակավայրեր	1.9 (0.3)	27.6 (0.9)	64.9	1.0 (0.3)	24.9 (1.1)	65.8
ք.երևան	1.1 (0.4)	20.1 (1.4)	33.9	1.0 (0.3)	19.9 (1.4)	27.7
Այլ քաղաքներ	2.8 (0.4)	35.8 (1.1)	31.0	1.1 (0.4)	30.3 (1.5)	38.1
Գյուղական բնակավայրեր	1.2 (0.4)	27.5 (1.4)	35.1	0.9 (0.2)	21.3 (1.1)	34.2
Ընդամենը	1.6 (0.2)	27.6 (0.8)	100	1.0 (0.3)	23.5 (1.1)	100

Աղբյուրը. SSԿԱՀ 2008 և 2017թթ.
Նշում. Սպառումը գնահատվել է մեկ չափահաս անձի հաշվով: Աղքատության ցուցանիշները հաշվարկվել են օգտագործելով 2009թ.-ի նվազագույն պարենային զամբյուղը և 2009թ.-ին գնահատված ոչ պարենային ապրանքների մասնաբաժինը: Աղքատության զճերը ճշգրտվել են գնաճը հաշվի առած: Ստանդարտ սխալները ճշգրտվել են ըստ ընտրանքի սկզբնական միավորների:

Աղյուսակ A3.2. Հայաստան. Մեկ չափահաս անձին համարժեք ամսական սպառումն ըստ դեցիլային խմբերի, 2008 և 2018թթ.-ին դրամ, 2008թ. միջին տարեկան գներով

(տոկոսներով)

Դեցիլային խմբեր	2008թ.		2018թ.		Սպառման միջին տարեկան փոփոխությունը 2008-2018թթ., %
	Մասնաբաժինն ընդամենը սպառման մեջ	Միջին սպառում	Մասնաբաժինն ընդամենը սպառման մեջ	Միջին սպառում	
1-ամենա աղքատ	4.8	20 462	4.3	21 150	0.3
2	5.9	25 200	5.5	26 587	0.5
3	6.7	28 907	6.3	30 738	0.6
4	7.6	32 524	7.1	34 437	0.6
5	8.4	36 311	7.8	37 994	0.5
6	9.4	40 213	8.6	41 925	0.4
7	10.5	44 839	9.5	46 111	0.3
8	11.9	50 663	10.7	52 094	0.3
9	13.9	59 478	12.5	60 956	0.2
10-հարուստ	20.9	90 123	27.4	133 388	4.0
Միջինը	100	42 870	100	48 537	1.2

Աղբյուրը. SSԿԱՀ 2008 և 2018թթ.

Աղյուսակ A3.3. Հայաստան. Աղքատության հիմնական ցուցանիշներն ըստ մարզերի և ք. Երևանի, 2008 և 2018թթ. (ստանդարտ սխալները փակագծերում) {95% վստահության միջակայք ձևավոր փակագծերով}

(տոկոսներով)

	2008թ.		2018թ.		% -ն աղքատների մեջ	% -ն ընդհանուր առկա բնակչության մեջ
	Ծայրահեղ աղքատ	Աղքատ	Ծայրահեղ աղքատ	Աղքատ		
ք. Երևան	1.1 (0.4) {0.3 ; 1.9}	20.1 (1.4) {17.3 ; 22.9}	1.0 (0.3) {0.3 ; 1.7}	19.9 (1.4) {16.6 ; 23.2}	27.6	32.6
Արագածոտն	0.5 (0.4) {-0.3 ; 1.3}	20.3 (3.2) {13.9 ; 26.7}	0.0 (0.0) {0.0 ; 0.0}	16.2 (1.9) {11.8 ; 20.5}	2.6	3.8
Արարատ	1.6 (0.7) {0.2 ; 3.0}	31.3 (2.9) {25.5 ; 37.1}	0.0 (0.0) {0.0 ; 0.0}	19.8 (3.4) {12.0 ; 27.6}	7.8	9.2
Արմավիր	0.7 (0.3) {0.1 ; 1.3}	24.5 (2.4) {19.7 ; 29.3}	0.9 (0.9) {-1.2 ; 3.0}	25.3 (2.3) {20.0 ; 30.5}	10.7	10.0
Գեղարքունիք	0.4 (0.1) {0.2 ; 0.6}	32 (3.1) {25.8 ; 38.2}	0.0 (0.0) {0.0 ; 0.0}	22.4 (3.0) {15.5 ; 29.3}	5.7	5.9
Լոռի	2.8 (0.8) {1.2 ; 4.4}	34.2 (2.5) {29.2 ; 39.2}	3.1 (0.7) {1.4 ; 4.9}	29.4 (2.3) {24.2 ; 34.6}	11.2	9.0
Կոտայք	2.1 (0.7) {0.7 ; 3.5}	39.5 (2.4) {34.7 ; 44.3}	0.0 (0.0) {0.0 ; 0.0}	22.7 (2.9) {15.9 ; 29.4}	10.1	10.5
Շիրակ	4.6 (1.3) {2.0 ; 7.2}	42.4 (2.6) {37.2 ; 47.6}	2.6 (0.9) {0.5 ; 4.7}	42.2 (3.4) {34.4 ; 50.0}	14.7	8.2
Սյունիք	1.3 (0.4) {0.5 ; 2.1}	20.3 (3.0) {14.3 ; 26.3}	0.0 (0.0) {0.0 ; 0.0}	16.7 (3.4) {8.9 ; 24.4}	2.9	4.1
Վայոց Ձոր	1.9 (0.9) {0.1 ; 3.7}	21.1 (3.1) {14.9 ; 27.3}	1.6 (0.7) {0.0 ; 3.2}	18.6 (1.9) {14.3 ; 22.9}	1.5	1.9
Տավուշ	1.7 (0.7) {0.3 ; 3.1}	23.2 (2.6) {18.0 ; 28.4}	0.9 (0.6) {-0.5 ; 2.4}	25.6 (2.6) {19.6 ; 31.5}	5.2	4.8
Ընդամենը	1.6 (0.2) {1.2 ; 2.0}	27.6 (0.8) {26.0 ; 29.2}	1.0 (0.3) {0.6 ; 1.4}	23.5 (2.6) {21.5 ; 25.5}	100	100

Աղբյուրը. ՏՏԿԱՀ 2008 և 2018թթ

Աղյուսակ A3.4. Հայաստան. Աղքատությունն ըստ սպառման և եկամտի ցուցանիշների. (ըստ ընդհանուր համակցության) 2018թ.

(տոկոսներով)

	Սպառման ցուցանիշով ոչ աղքատներ	Սպառման ցուցանիշով աղքատներ	Ընդամենը
Ծայրահեղ աղքատներ. ծայրահեղ (պարենային) աղքատության գիծ = 24109 դրամ			
Եկամտի ցուցանիշով ոչ աղքատներ	94.8	0.8	95.6
Եկամտի ցուցանիշով աղքատներ	4.2	0.2	4.4
Ընդամենը	99.0	1.0	100
Աղքատներ. ընդհանուր աղքատության գիծ = 41698 դրամ			
Եկամտի ցուցանիշով ոչ աղքատներ	64.0	17.9	81.9
Եկամտի ցուցանիշով աղքատներ	12.5	5.6	18.1
Ընդամենը	76.5	23.5	100

Աղբյուրը. ՏՏԿԱՀ 2018թ

Աղյուսակ A3.5. Միաժամանակ և սպառման և եկամտի ցուցանիշներով աղքատները և ծայրահեղ աղքատները, 2008-2018թթ.

(տոկոսներով)

	2008թ.	2009թ.	2010թ.	2011թ.	2012թ.	2013թ.	2014թ.	2015թ.	2016թ.	2017թ.	2018թ.
Ծայրահեղ աղքատներ	0.6	1.2	1.1	1.2	0.6	0.6	0.7	0.6	0.4	0.4	0.2
Աղքատներ	14.3	16.6	17.7	16.0	14.2	14.2	11.6	10.8	10.6	7.8	5.6

Աղբյուրը. SSԿԱՀ 2008-2018թթ.

Աղյուսակ A3.6. Հայաստան. Աղքատության մակարդակը Հայաստանում 1996-2015 թթ.-ին ըստ ՀՖ երեք մեթոդաբանության, 2017-2018թթ.-ին ըստ 2009թ. մեթոդաբանության

(տոկոսներով)

	1996թ. մեթոդաբանությամբ		2004թ. մեթոդաբանությամբ		2009թ. մեթոդաբանությամբ	
	աղքատ	ծայրահեղ աղքատ	աղքատ	ծայրահեղ աղքատ	աղքատ	ծայրահեղ աղքատ
1996	54.7*	27.7*
1998/99	55.1	22.9	56.1	21.0
2001	50.9	16.0
2002	49.7	13.1
2003	42.9	7.4
2004	39.0	7.2	34.6	6.4	53.5	4.4
2005	X	X	29.8	4.6	40.1	3.3
2006	X	X	26.5	4.1	30.2	2.3
2007	X	X	25.0	3.8	26.4	2.0
2008	X	X	23.5	3.1	27.6	1.6
2009	X	X	28.7	5.2	34.1	3.6
2010	X	X	28.9	5.3	35.8	3.0
2011	X	X	25.4	5.2	35.0	3.7
2012	X	X	21.1	3.5	32.4	2.8
2013	X	X	18.1	3.2	32.0	2.7
2014	X	X	18.1	3.3	30.0	2.3
2015	X	X	21.8	4.0	29.8	2.0
2016	X	X	X	X	29.4	1.8
2017	X	X	X	X	25.7	1.4
2018	X	X	X	X	23.5	1.0

*) 1996թ. տնային տնտեսությունների կենսամակարդակի ամբողջացված հետազոտությունն անց է կացվել մեկ ամսվա ընթացքում, այնուհետև 1998/99թ.-ին և սկսած 2001թ.-ից այն իրականացվում է տարեկան պարբերականությամբ: 1996թ.-2003թթ. հետազոտությունների տվյալները տարածված չեն գլխավոր համակցության վրա:

Աղյուսակ A3.7. Հայաստան. Աղքատության մակարդակի փոփոխության բաժանումը սպառման աճի և բաշխվածության բաղադրիչների 2008-2018թթ. ընթացքում (միջին արժեքներ)

	Ընդամենը	Քաղաքային բնակավայրեր	ք. Երևան	Այլ քաղաքներ	Գյուղական բնակավայրեր
Ծայրահեղ աղքատներ					
Աղքատության մակարդակի տոկոսային փոփոխությունը	-0.66	-0.86	-0.09	-1.70	-0.27
Սպառման բաղադրիչ	-9.71	-10.05	-7.54	-12.61	-9.19
Վերաբաշխման բաղադրիչ	9.05	9.19	7.44	10.91	8.92
Աղքատության մակարդակի տոկոսային փոփոխությունը					
Աղքատության մակարդակի տոկոսային փոփոխությունը	-4.01	-2.75	-0.18	-5.48	-6.21
Սպառման բաղադրիչ	-35.57	-35.12	-32.75	-37.42	-36.34
Վերաբաշխման բաղադրիչ	31.52	32.37	32.58	31.95	30.13

Աղբյուրը. SSԿԱՀ 2008 – 2018թթ.

Նշում. Ինչպես վկայում են վերլուծության արդյունքները, 2008-2018թթ.-ի ընթացքում Հայաստանում աղքատության ընդհանուր մակարդակի 4.01 տոկոսային կետով նվազումը պայմանավորված է և՛ սպառման, և՛ վերաբաշխման բաղադրիչների ազդեցությամբ: Այսպես՝ այն դեպքում, երբ առաջին բաղադրիչի՝ սպառման միջին մակարդակի աճը հանգեցրել է աղքատության մակարդակի 35.57 տոկոսային կետով անկմանը, ապա երկրորդ բաղադրիչի՝ վերաբաշխման հիմքում ընկած անհավասարության ցուցանիշի աճը հանգեցրել է աղքատության մակարդակի 31.52 տոկոսային կետով աճի: Այլ կերպ ասած, եթե Հայաստանի բոլոր տնային տնտեսությունների սպառման մակարդակն աճեր միևնույն արագությամբ, ապա 2008թ. համեմատ աղքատությունը 2018թ. կնվազեր 35.57 տոկոսային կետով: Փոխարենը, աղքատ տնային տնտեսությունների սպառման ավելի դանդաղ աճի՝ ժամանակի ընթացքում աճի տեմպերի անհավասարության հետևանքով, աղքատության մակարդակը նվազեց ընդամենը 4.01 տոկոսային կետով: Այսպիսով, երկու բաղադրիչները համատեղ հանգեցրել են աղքատության մակարդակի նվազման:

**Աղյուսակ A 3.8. Հայաստան. Սպառման դետերմինանտները, 2008 և 2018թթ.-ին,
Գախյալ փոփոխական՝ Լո (մեկ չափահասի հաշվով սպառումը)**

	2008թ. Լրիվ պայմաններ		2018թ. Լրիվ պայմաններ	
Տնային տնտեսության բնութագրիչներ				
0-5 տարիքային խումբ	-0.026	(0.010)**	-0.050	(0.010)***
6-14 տարիքային խումբ	0.014	(0.008)*	-0.018	(0.014)
15-18 տարիքային խումբ	-0.052	(0.013)***	-0.054	(0.025)**
19-25 տարիքային խումբ	0.011	-0.009	-0.007	(0.012)
26-45 տարիքային խումբ	0.022	(0.008)**	0.017	(0.008)**
46-60 տարիքային խումբ		հենք		
61+ տարիքային խումբ	-0.023	(0.012)*	0.025	(0.013)*
Լո(տնային տնտեսության չափը)	-0.213	(0.022)***	-0.322	(0.04)***
Տնային տնտեսության գլխավորի բնութագրիչները				(0.005)
Գլխավորի տարիքը	-0.007	(0.003)*	0.004	(0)*
(Տարիքը) ²	0	(0.000)**	0.000	(0.016)***
Կին	-0.06	(0.010)***	-0.064	(0.036)
Հաշմանդամ	-0.027	-0.037	0.056	(0.013)*
Տարրական կամ ցածր կրթություն, թերի միջնակարգ		հենք		
Շնորհանուր միջնակարգ կրթություն	0.076	(0.013)***	0.065	(0.02)***
Միջնակարգ մասնագիտական	0.261	(0.097)**	-0.096	(0.023)***
Բարձրագույն կրթություն	0.237	(0.013)***	0.183	(0.027)***
Վարձու աշխատող		հենք		
Ինքնագրադված	0.053	(0.027)*	-0.045	(0.024)*
Այլ գործունեությամբ զբաղվող	0.044	(0.064)	-0.068	(0.099)
Գործազուրկ	-0.014	(0.021)	-0.050	(0.075)
Կենսաթոշակառու	0.048	(0.036)	-0.054	(0.02)**
Այլ ոչ մասնակից	0.019	(0.071)	0.372	(0.084)***
Տնային տնտեսության այլ բնութագրիչներ				(0.029)***
Միգրացիայում գտնվող անդամների առկայությունը	0.074	(0.018)***	0.156	(0.024)*
Արտասահմանից վերադարձած անդամների առկայությունը	0.079	(0.025)***		(0.079)
Հայաստանի այլ մրնակավայրերից վերադարձած անդամների առկայությունը	0	0	-0.010	(0.161)
Վարձու աշխատող անդամների մասնաբաժինը տնային տնտեսությունում		հենք		
Ինքնագրադված անդամների մասնաբաժինը տնային տնտեսությունում	-0.023	(0.024)	0.105	(0.012)***
Այլ գործունեությամբ զբաղվող անդամների մասնաբաժինը տնային տնտեսությունում	-0.049	(0.076)	0.266	(0.11)**
Գործազուրկ անդամների մասնաբաժինը տնային տնտեսությունում	-0.244	(0.023)***	-0.118	(0.044)**
Կենսաթոշակառու անդամների մասնաբաժինը տնային տնտեսությունում	-0.283	(0.062)***	-0.030	(0.038)
Այլ չզբաղված անդամների մասնաբաժինը տնային տնտեսությունում	0.094	(0.033)**	0.097	(0.057)
Ք.Երևան		հենք		
Արագածոտն	-0.075	(0.020)***	-0.090	(0.016)***
Արարատ	-0.148	(0.011)***	0.001	(0.01)
Արմավիր	-0.043	(0.015)**	0.005	(0.022)
Գեղարքունիք	-0.16	(0.016)***	-0.072	(0.017)***
Լոռի	-0.165	(0.011)***	-0.060	(0.012)***
Կոտայք	-0.196	(0.007)***	-0.002	(0.004)
Շիրակ	-0.211	(0.007)***	-0.261	(0.01)***
Սյունիք	-0.022	(0.010)**	-0.109	(0.008)***
Վայոց ձոր	0.008	(0.015)	-0.019	(0.006)***
Տավուշ	-0.028	(0.014)*	-0.097	(0.01)***
Կոնստանտա	11.112		11.431	(0.154)***
Ճշգրտված R քառակուսի	0.235		0.2501	
Աղքատներ MSE	0.3724		0.4438	
Դիտարկումների թիվը	7294		5,184	

Աղբյուրը. SS4ԱՀ 2008 և 2018թթ. տվյալները:

Նշում. հենք – համեմատվող կատեգորիա, * ցույց է տալիս 10% նշանակալիություն;

** ցույց է տալիս 5% նշանակալիություն; *** ցույց է տալիս 1% նշանակալիություն:

Աղյուսակ A3.9. Հայաստան. Մպառման բաղադրիչներն ըստ քվինտիլային խմբերի և տարածաշրջանների, 2008 և 2018թթ.
(միջին հանրապետական գներով, դրամ, ամսական, մեկ չափահաս անձի հաշվով)

	Ամենաաղքատ		2		3		4		5		Ընդամենը	
	2008	2018	2008	2018	2008	2018	2008	2018	2008	2018	2008	2018
Բոլոր տնային տնտեսությունները												
Մննդամթերք		17 550	19 096	22 206	21 703	26 256	25 238	29 802	30 461	36 733	22 512	26 509
Ոգելից խմիչքներ և ծխախոտ	762	931	1 234	1 672	1 537	1 967	2 050	2 956	2 733	4 890	1 663	2 483
Հազուստ և կոշիկեղեն	254	544	565	947	1 061	1 338	2 061	3 316	4 427	4 859	1 674	2 201
Կոմունալ, կապի (հեռագիր) ծախսեր	2 263	5 417	3 693	7 280	5 069	9 351	5 670	10 964	8 720	22 856	5 084	11 173
Տրանսպորտ	148	812	363	2 141	549	3 406	875	4 882	1 099	12 601	607	4 768
Կենցաղային ապրանքներ	737	633	1 357	859	2 281	1 041	3 624	1 388	8 378	2 331	3 276	1 250
Հանգիստ, մշակույթ	0	174	1	194	2	317	13	360	67	5 978	17	1 404
Կրթություն	144	147	778	288	1 315	149	1 943	549	4 048	7 282	1 646	1 683
Առողջապահություն	12	1 055	154	1 934	259	2 468	687	3 450	6 133	21 784	1 449	6 137
Այլ ծառայություններ	324	735	586	1 256	983	1 832	1 472	2 455	2 839	6 943	1 232	2 644
Երկարաժամկետ օգտագործման ապրանքների պայմանական հաշվարկային արժեքը	2 149	5 908	2 904	7 501	3 512	8 630	4 128	9 611	5 876	11 753	3 710	8 680
Միջին	22 849	33 904	30 730	46 278	38 270	56 754	47 760	69 733	74 782	138 011	42 870	68 933
Բնամթերքային տեսքով ստացված սպառված սննդամթերք	2 478	2 543	2 909	3 337	3 529	3 560	4 691	4 809	4 541	6 125	3 630	4 075
ք. Երևան												
Մննդամթերք	14 847	15 753	17 411	19 844	19 810	23 158	22 448	26 026	28 426	31 577	21 670	23 809
Ոգելից խմիչքներ և ծխախոտ	976	910	1 469	1 750	1 725	1 899	2 483	2 944	2 747	4 731	2 018	2 566
Հազուստ և կոշիկեղեն	144	490	471	1 032	759	1 526	1 614	2 861	4 532	5 214	1 865	2 367
Կոմունալ, կապի (հեռագիր) ծախսեր	2 872	6 331	4 197	8 279	5 974	10 735	6 183	13 339	9 676	30 050	6 327	14 454
Տրանսպորտ	211	1 290	366	2 634	549	4 607	855	6 236	863	15 252	622	6 430
Կենցաղային ապրանքներ	730	445	1 462	759	2 597	816	3 895	998	9 088	1 901	4 245	1 029
Հանգիստ, մշակույթ	0	99	2	125	4	373	9	402	69	7 910	23	1 999
Կրթություն	247	4	966	119	1 630	65	2 482	425	4 844	11 365	2 405	2 707
Առողջապահություն	1	1 329	173	2 387	224	2 697	998	3 889	4 877	28 547	1 656	8 534
Այլ ծառայություններ	733	807	1 252	1 592	1 593	2 140	2 591	2 638	4 251	8 745	2 334	3 421
Երկարաժամկետ օգտագործման ապրանքների պայմանական հաշվարկային արժեքը	2 524	6 078	3 075	7 573	3 493	8 820	4 164	9 926	6 216	11 724	4 195	9 017
Միջին	23 284	33 536	30 844	46 095	38 359	56 837	47 721	69 684	75 591	157 018	47 311	76 333
Բնամթերքային տեսքով ստացված սպառված սննդամթերք	791	1 124	573	898	736	855	1 540	1 092	2 075	4 072	1 263	1 684

	Ամենաաղբատ		2		3		4		5		Ընդամենը	
	2008	2018	2008	2018	2008	2018	2008	2018	2008	2018	2008	2018
Այլ քաղաքների տնային տնտեսություններ												
Սննդամթերք	15 654	17 433	18 871	22 522	21 914	27 037	25 275	31 202	30 302	38 628	21 318	26 188
Ոգելից խմիչքներ և ծխախոտ	726	738	1 208	1 168	1 413	1 540	1 729	2 461	2 598	3 977	1 408	1 810
Հագուստ և կոշիկներ	273	383	523	749	1 170	925	2 210	1 496	4 395	2 475	1 420	1 098
Կոմունալ, կապի (հեռագիր) ծախսեր	2 209	5 830	3 970	7 553	5 314	10 216	6 587	12 330	9 351	21 475	4 977	10 724
Տրանսպորտ	148	682	307	1 889	435	2 277	753	3 417	1 482	9 857	534	3 220
Կենցաղային ապրանքներ	774	577	1 412	904	2 045	1 185	3 360	1 273	8 778	2 322	2 756	1 169
Հանգիստ, մշակույթ	0	206	0	243	3	295	37	388	137	6 746	27	1 341
Կրթություն	145	173	804	273	1 275	268	2 262	540	4 238	5 761	1 460	1 196
Առողջապահություն	11	1 124	206	1 852	276	2 525	323	3 712	7 041	18 901	1 182	4 920
Այլ ծառայություններ	126	687	321	1 190	584	1 622	856	2 085	1 572	4 719	590	1 876
Երկարաժամկետ օգտագործման ապրանքների պայմանական հաշվարկային արժեքը	2 194	6 102	2 986	7 791	3 607	9 011	4 556	10 646	6 245	13 060	3 623	8 937
Միջին	22 259	33 936	30 609	46 134	38 037	56 900	47 948	69 550	76 138	127 920	39 296	62 479
Բնամթերքային տեսքով ստացված սպառված սննդամթերք	962	734	1 052	1 672	1 392	1 482	1 503	1 745	2 529	1 576	1 382	1 384
Գյուղաբնակ տնային տնտեսություններ												
Սննդամթերք	17 454	18 971	20 476	24 134	23 439	28 611	27 668	31 859	33 849	40 516	24 378	29 101
Ոգելից խմիչքներ և ծխախոտ	643	1 158	1 097	2 029	1 451	2 364	1 873	3 259	2 815	5 623	1 547	2 938
Հագուստ և կոշիկներ	313	759	673	1 038	1 273	1 480	2 358	4 749	4 282	6 029	1 715	2 921
Կոմունալ, կապի (հեռագիր) ծախսեր	1 870	4 303	3 070	6 117	3 946	7 352	4 636	8 331	6 699	16 774	3 982	8 682
Տրանսպորտ	100	613	418	1 897	644	3 137	970	4 719	1 186	11 779	657	4 542
Կենցաղային ապրանքներ	699	829	1 230	915	2 161	1 143	3 552	1 755	6 931	2 753	2 803	1 506
Հանգիստ, մշակույթ	0	192	0	215	0	280	2	312	11	3 623	2	939
Կրթություն	65	220	623	458	1 029	138	1 265	648	2 620	4 300	1 080	1 176
Առողջապահություն	21	781	87	1 582	280	2 204	647	2 959	7 463	17 072	1 486	5 015
Այլ ծառայություններ	211	735	353	999	677	1 701	857	2 534	1 532	6 613	704	2 573
Երկարաժամկետ օգտագործման ապրանքների պայմանական հաշվարկային արժեքը	1 806	5 572	2 705	7 186	3 450	8 150	3 824	8 753	5 062	10 951	3 339	8 188
Միջին	23 184	34 132	30 732	46 570	38 351	56 560	47 652	69 879	72 451	126 034	41 691	67 580
Բնամթերքային տեսքով ստացված սպառված սննդամթերք	5 574	5 557	6 364	7 026	8 161	7 768	9 488	9 479	10 029	10 997	7 898	8 253

Աղբյուրը: ՏՏԿԱՀ 2008 և 2018

Աղյուսակ A3.10. Հայաստան. Եկամտի աղբյուրներն ըստ սպառման քվինտիլային խմբերի և բնակավայրերի, 2018թ.-ին (ըստ 2018թ. ընթացիկ գների, ամսական, դրամով, մեկ չափահաս անձին համարժեք)

Եկամտի աղբյուրներ	1	2	3	4	5	Ընդամենը
Բոլոր տնային տնտեսություններ						
Վարձու աշխատանքից	22 467	34 098	42 240	46 229	66 834	42 374
Ինքնազբաղվածությունից	4 822	7 226	9 568	9 745	14 668	9 206
Գյուղատնտեսական գործունեությունից	6 752	10 351	12 033	16 620	16 820	12 515
Բարեկամներից տրանսֆերտներ	3 268	4 859	7 060	8 935	12 167	7 258
Սոցիալական տրանսֆերտներ	12 566	12 656	12 657	13 047	11 477	12 481
Կենսաթոշակներ	9 681	11 318	11 452	12 062	10 763	11 055
Այլ սոցիալական աջակցություն	205	97	173	98	147	144
Վաճառված անշարժ գույք	6	0	15	165	291	95
Այլ եկամուտ	974	1 162	1 805	2 399	4 380	2 144
Բնամթերային տեսքով եկամուտ	3 054	3 796	4 539	4 820	5 729	4 388
Միջին	53 909	74 149	89 916	101 962	132 367	90 460
Ք. Երևան						
Վարձու աշխատանքից	30 366	51 750	61 889	71 503	98 066	65 061
Ինքնազբաղվածությունից	8 655	12 387	18 443	16 355	22 045	16 090
Գյուղատնտեսական գործունեությունից	429	441	502	441	1 081	598
Բարեկամներից տրանսֆերտներ	2 127	3 164	5 447	9 169	13 245	6 978
Սոցիալական տրանսֆերտներ	13 826	13 210	12 747	12 429	11 723	12 713
Կենսաթոշակներ	11 447	12 626	12 283	12 037	11 395	11 971
Այլ սոցիալական աջակցություն	170	98	188	176	213	170
Վաճառված անշարժ գույք	1	0	43	105	95	52
Այլ եկամուտ	190	751	1 388	2 009	4 740	1 959
Բնամթերային տեսքով եկամուտ	1 161	883	1 002	1 125	4 255	1 770
Միջին	56 754	82 587	101 462	113 136	155 250	105 221
Այլ քաղաքների տնային տնտեսություններ						
Վարձու աշխատանքից	23 919	34 220	45 133	43 739	70 883	41 262
Ինքնազբաղվածությունից	4 195	5 192	6 007	8 996	14 251	7 227
Գյուղատնտեսական գործունեությունից	2 159	4 152	4 345	5 239	4 978	3 985
Բարեկամներից տրանսֆերտներ	3 878	6 641	7 501	11 874	13 010	8 021
Սոցիալական տրանսֆերտներ	12 496	12 127	13 005	15 532	12 804	13 089
Կենսաթոշակներ	9 412	9 985	11 662	13 877	12 089	11 170
Այլ սոցիալական աջակցություն	216	162	220	141	193	189
Վաճառված անշարժ գույք	14	0	0	198	455	112
Այլ եկամուտ	1 333	806	1 034	2 651	4 060	1 840
Բնամթերային տեսքով եկամուտ	772	1 703	2 187	2 322	1 975	1 701
Միջին	48 767	64 841	79 213	90 552	122 415	77 237
Գյուղաբնակ տնային տնտեսություններ						
Վարձու աշխատանքից	15 187	17 578	21 178	28 519	33 850	23 593
Ինքնազբաղվածությունից	2 757	4 162	3 851	5 172	7 747	4 793
Գյուղատնտեսական գործունեությունից	16 359	24 856	29 065	35 704	39 654	29 521
Բարեկամներից տրանսֆերտներ	3 417	4 915	8 258	7 004	10 584	6 903
Սոցիալական տրանսֆերտներ	11 737	12 594	12 298	12 033	10 398	11 803
Կենսաթոշակներ	8 708	11 238	10 493	10 997	9 307	10 172
Այլ սոցիալական աջակցություն	220	41	122	14	55	87
Վաճառված անշարժ գույք	0	0	0	192	379	120
Այլ եկամուտ	1 141	1 848	2 806	2 545	4 232	2 542
Բնամթերային տեսքով եկամուտ	6 929	8 290	9 759	9 119	9 544	8 760
Միջին	57 527	74 242	87 215	100 287	116 388	88 035

Աղբյուրը. ՏՏԿԱՀ 2018թ.

Նշում Եկամուտը սահմանվել է, որպես ընդամենը տնօրինվող եկամուտ: Եկամուտը հաշվարկվել է մեկ չափահաս անձին համարժեք:

Հավելված 3

Աղյուսակ A6.1 Տնային տնտեսությունների մեկ առկա անդամի հաշվով միջին ամսական սպառողական ծախսերը 2008, 2017-2018թթ.-ին

(դրամ)

	Ընդամենը տնային տնտեսություններ			այդ թվում՝					
				քաղաքային բնակավայր			գյուղական բնակավայր		
	2008	2017	2018	2008	2017	2018	2008	2017	2018
Սպառողական ծախսեր	28 878	44 413	45 788	30 568	48 611	47 535	25 754	37 753	42 905
այդ թվում՝									
• սնունդ	14 984	18 446	18 496	15 086	18 675	18 314	14 794	18 082	18 793
• ոչ պարենային ապրանքների գնում որից՝	4 730	8 497	8 644	5 082	9 016	8 615	4 079	7 673	8 692
հագուստ, կոշիկ, կտոր	1 247	1 581	1 648	1 243	1 647	1 328	1 254	1 477	2 176
կահույք և կուլտուր-կենցաղային ապրանքներ	1 122	497	541	1 238	477	511	909	529	590
դեղորայք, բուժ. պարագաներ	536	1 975	2 013	635	2 387	2 318	354	1 321	1 511
շինարարական նյութեր	133	220	258	178	254	277	49	166	227
վառելիք	544	2 025	2 053	521	1 851	1 934	586	2 301	2 249
• ակտիվային խմիչքի գնում	227	321	322	218	345	306	243	283	350
• ծխախոտի գնում	1 019	1 649	1 653	1 094	1 726	1 494	882	1 527	1 916
• անձնական ծառայությունների վճար	7 918	15 500	16 673	9 088	18 849	18 806	5 756	10 188	13 154
այդ թվում՝ բնակ-կոմունալ ծառայություններ	2 635	6 495	6 962	3 052	8 075	8 288	1 865	3 986	4 774
որից վճարը՝ բնակման կերպ	36	942	949	55	1 500	1 209	2	56	521
կոմունալ ծառայություն	2 599	5 553	6 013	2 997	6 576	7 079	1 863	3 930	4 254
ներառյալ՝ էլեկտրաէներգիա	1 031	2 334	2 302	1 144	2 582	2 539	821	1 940	1 911
գազ	1 254	2649	2857	1 351	3261	3377	1 075	1 679	1999
փայտ	19	96	44	10	73	18	37	133	88
կենցաղային ծառայության վճար	46	345	346	52	404	343	36	251	351
որից հագուստի, կոշիկի վերանորոգում	4	10	12	5	13	11	3	4	15
մշակութային ծառայություններ	3	98	121	5	102	119	0	92	125
ուսման վճար	1 221	1 047	1 255	1 457	1 302	1 477	783	642	889
բուժօգնության վճար	1 035	2 490	2 770	1 029	3 044	2 966	1 048	1 610	2 448
բուժարանի վճար, ներառյալ հանգիստը	20	814	849	30	1 034	986	1	466	622
տրանսպորտային ծառայություններ	967	1 461	1 521	1 199	1 843	1 625	539	855	1 348
կապի ծառայություններ	1 404	1 921	1 994	1 553	2 223	2 265	1 129	1 441	1 546
իրավաբանական ծառայություններ	16	518	548	22	508	438	5	534	730

Աղբյուրը. ՏՏԳԱՀ 2008, 2017-2018թթ

Աղյուսակ A 6.2. Տնային տնտեսությունների մեկ շնչի հաշվով միջին ամսական սպառողական ծախսերն բաշխված ըստ դեցիլային խմբերի 2004-2018 թթ.-ին

(դրամ)

2004թ.	Ընդամենը	Դեցիլային խմբերն ըստ սպառողական ծախսերի									
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
Սպառողական ծախսեր	19 251	5 740	8 535	10 436	12 289	14 154	16 288	18 950	22 638	28 763	54 713
այդ թվում՝											
սննդամթերք*	10 797	4 214	6 090	7 480	8 543	9 428	10 437	11 693	13 425	15 853	20 815
ալկոհոլային խմիչք	163	21	38	63	53	85	120	146	211	275	614
ծխախոտ	808	296	399	531	652	732	801	866	1 090	1 157	1 560
ոչ պարենային ապրանքներ	2 787	492	872	929	1 315	1 623	2 030	2 634	3 092	4 696	10 180
ծառայություններ	4 696	717	1 136	1 433	1 726	2 286	2 900	3 611	4 820	6 782	21 544

2005թ.	Ընդամենը	Դեցիլային խմբերն ըստ սպառողական ծախսերի									
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
Սպառողական ծախսեր	21 109	6 071	9 233	11 583	13 514	15 500	17 902	20 878	24 902	31 248	60 276
այդ թվում՝											
սննդամթերք*	12 035	4 448	6 598	8 348	9 322	10 417	11 846	13 124	14 937	17 803	23 518
ալկոհոլային խմիչք	179	18	32	42	63	82	112	152	182	350	751
ծխախոտ	835	261	436	519	624	735	863	1 022	1 217	1 160	1 513
ոչ պարենային ապրանքներ	3 014	506	828	1 005	1 403	1 711	1 892	2 555	3 134	4 525	12 588
ծառայություններ	5 046	838	1 339	1 669	2 102	2 555	3 189	4 025	5 432	7 410	21 906

2006թ.	Ընդամենը	Դեցիլային խմբերն ըստ սպառողական ծախսերի									
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
Սպառողական ծախսեր	23 276	7 321	10 878	13 239	15 249	17 561	20 117	23 319	27 457	34 187	63 377
այդ թվում՝											
սննդամթերք*	13 149	5 318	7 852	9 182	10 199	11 631	12 867	14 068	15 884	18 434	26 031
ալկոհոլային խմիչք	210	18	34	62	73	114	131	214	258	356	842
ծխախոտ	953	283	463	564	783	839	1 013	1 125	1 326	1 373	1 759
ոչ պարենային ապրանքներ	3 250	515	917	1 284	1 501	2 184	2 327	2 934	3 652	5 337	11 837
ծառայություններ	5 714	1 187	1 612	2 147	2 693	2 793	3 779	4 978	6 337	8 687	22 908

2007թ.	Ընդամենը	Դեցիլային խմբերն ըստ սպառողական ծախսերի									
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
Սպառողական ծախսեր	26 297	8 065	11 841	14 424	16 876	19 554	22 533	26 077	31 446	40 137	72 006
այդ թվում՝											
աննդամթերք*	14 080	5 620	8 085	9 450	10 602	12 056	13 465	15 311	17 475	19 976	28 761
ակոհոլային խմիչք	236	31	65	77	100	108	146	216	309	441	863
ծխախոտ	975	367	447	697	881	891	993	1 109	1 295	1 384	1 685
ոչ պարենային ապրանքներ	4 113	578	1 091	1 223	1 586	2 094	2 881	3 465	4 638	7 338	16 232
ծառայություններ	6 893	1 469	2 152	2 976	3 708	4 406	5 049	5 975	7 729	10 999	24 465

2008թ.	Ընդամենը	Դեցիլային խմբերն ըստ սպառողական ծախսերի									
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
Սպառողական ծախսեր	28 878	9 132	13 434	16 316	19 398	22 536	25 824	29 585	35 254	44 165	73 124
այդ թվում՝											
աննդամթերք*	14 984	6 153	8 906	10 250	11 710	12 967	14 766	16 371	18 520	20 882	2 9311
ակոհոլային խմիչք	227	37	50	64	121	142	138	176	318	370	850
ծխախոտ	1 019	408	540	721	796	1 054	983	1 044	1 361	1 405	1 884
ոչ պարենային ապրանքներ	4 730	670	1 110	1 535	2 156	2 727	3 607	4 720	5 850	8 413	16 508
ծառայություններ	7 918	1 864	2 828	3 747	4 615	5 645	6 330	7 274	9 206	13 095	24 571

2009թ.	Ընդամենը	Դեցիլային խմբերն ըստ սպառողական ծախսերի									
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
Սպառողական ծախսեր	27 667	8 984	13 033	15 934	18 692	21 468	24 564	28 475	33 321	41 394	70 813
այդ թվում՝											
աննդամթերք*	14 145	5 715	8 220	9 730	11 139	12 504	13 525	15 586	17 145	20 347	27 541
ակոհոլային խմիչք	238	17	42	64	92	119	183	249	296	463	860
ծխախոտ	1 035	458	542	744	884	1 082	1 114	1 065	1 303	1 385	1 777
ոչ պարենային ապրանքներ	7 955	695	1 196	1 686	2 192	2 600	3 168	4 361	5 685	7 100	14 257
ծառայություններ	4 294	2 100	3 032	3 709	4 384	5 164	6 575	7 214	8 892	12 100	26 378

2010թ.	Ընդամենը	Դեցիլային խմբերն ըստ սպառողական ծախսերի									
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
Սպառողական ծախսեր	28 646	9 478	13 371	16 177	18 680	21 544	24 759	28 260	33 515	42 086	77 560
այդ թվում՝											
աննդամթերք*	14 844	6 124	8 495	9 962	11 338	12 753	14 197	15 611	18 382	21 942	29 672
ակոհոլային խմիչք	272	29	44	72	115	135	161	199	308	584	1 074
ծխախոտ	1 009	369	558	694	771	879	1 086	1 214	1 229	1 538	1 766
ոչ պարենային ապրանքներ	4 439	809	1 244	1 803	2 151	2 585	3 403	4 135	5 288	7 228	15 625
ծառայություններ	8 082	2 147	3 030	3 645	4 305	5 191	5 913	7 101	8 307	10 793	29 422

2011թ.	Ընդամենը	Դեցիլային խմբերն ըստ սպառողական ծախսերի									
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
Սպառողական ծախսեր	32 585	10 677	15 154	18 419	21 344	24 404	27 803	32 088	37 591	47 385	90 979
այդ թվում՝											
աննդամթերք*	17 184	6 716	9 530	11 373	12 935	14 302	16 590	18 630	21 150	25 115	35 486
ակոհոլային խմիչք	245	30	62	67	71	95	149	251	286	500	942
ծխախոտ	1 123	476	689	745	965	1 036	995	1 311	1 351	1 629	2 031
ոչ պարենային ապրանքներ	5 022	873	1 386	2 000	2 520	2 936	3 761	4 435	5 677	7 364	19 163
ծառայություններ	9 011	2 582	3 487	4 234	4 853	6 035	6 308	7 461	9 127	12 777	33 357

2012թ.	Ընդամենը	Դեցիլային խմբերն ըստ սպառողական ծախսերի									
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
Սպառողական ծախսեր	34 832	11 506	16 502	19 897	23 215	26 757	30 488	35 006	41 039	51 231	93 472
այդ թվում՝											
աննդամթերք*	16 970	7 276	9 734	11 495	13 081	14 616	16 330	18 550	20 957	24 713	33 820
ակոհոլային խմիչք	242	33	45	64	80	107	139	212	309	377	1 048
ծխախոտ	1 199	492	670	873	915	1 091	1 114	1 161	1 592	1 696	2 379
ոչ պարենային ապրանքներ	6 159	900	1 919	2 616	3 254	4 042	5 427	5 945	7 080	9 558	20 823
ծառայություններ	10 262	2 804	4 134	4 849	5 885	6 901	7 477	9 138	11 101	14 888	35 402

2013թ.	Ընդամենը	Դեցիլային խմբերն ըստ սպառողական ծախսերի									
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
Սպառողական ծախսեր	36 787	11 929	17 537	21 034	24 460	27 881	31 930	37 021	43 789	54 399	97 905
այդ թվում՝											
աննդամթերք*	17 622	7 395	10 400	11 961	14 044	15 263	16 794	18 959	22 143	25 280	33 975
ալկոհոլային խմիչք	235	22	57	75	82	108	115	155	339	444	953
ծխախոտ	1 289	566	777	1 032	1 071	1 140	1 456	1 614	1 463	1 686	2 088
ոչ պարենային ապրանքներ	6 568	1 037	2 042	2 954	3 553	4 701	5 491	6 355	8 038	11 639	19 872
ծառայություններ	11 073	2 908	4 260	5 013	5 711	6 669	8 070	9 939	11 806	15 350	41 017

2014թ.	Ընդամենը	Դեցիլային խմբերն ըստ սպառողական ծախսերի									
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
Սպառողական ծախսեր	40 770	12 779	18 706	22 634	26 313	30 385	34 667	40 210	47 235	59 040	117 784
այդ թվում՝											
աննդամթերք*	18 635	7 660	10 738	12 995	14 729	16 114	17 986	20 085	22 813	27 096	36 137
ալկոհոլային խմիչք	244	23	52	82	88	85	174	210	280	429	1 012
ծխախոտ	1 404	441	834	822	1 014	1 288	1 371	1 708	1 729	1 817	3 018
ոչ պարենային ապրանքներ	7 442	1 340	2 458	3 124	3 854	4 847	6 104	7 578	9 104	11 790	24 222
ծառայություններ	13 045	3 315	4 624	5 611	6 628	8 051	9 032	10 629	13 309	17 908	53 395

2015թ.	Ընդամենը	Դեցիլային խմբերն ըստ սպառողական ծախսերի									
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
Սպառողական ծախսեր	42 867	13 675	19 450	23 516	27 492	31 964	36 770	42 349	49 757	60 993	122 641
այդ թվում՝											
աննդամթերք*	18 705	8 233	11 275	13 665	14 849	16 809	17 936	20 772	23 021	27 161	33 312
ալկոհոլային խմիչք	237	21	44	66	118	153	142	253	303	433	840
ծխախոտ	1 414	555	928	807	1 297	1 309	1 476	1 566	1 888	2 220	2 089
ոչ պարենային ապրանքներ	8 074	1 481	2 387	3 123	4 494	5 452	7 209	8 002	10 187	12 259	26 129
ծառայություններ	14 437	3 385	4 816	5 855	6 734	8 241	10 007	11 756	14 358	18 920	60 271

2016թ.	Ընդամենը	Դեցիլային խմբերն ըստ սպառողական ծախսերի									
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
Սպառողական ծախսեր	43 978	14 021	19 776	23 824	28 328	33 679	39 290	45 182	53 285	64 890	117 485
այդ թվում՝											
աննդամթերք*	18 520	8 443	11 007	13 647	15 138	16 581	19 074	20 337	20 589	23 877	36 496
ալկոհոլային խմիչք	244	28	51	88	116	133	204	224	215	486	898
ծխախոտ	1 351	455	742	1 022	1 118	1 338	1 506	1 680	1 801	1 712	2 133
ոչ պարենային ապրանքներ	8 732	1 716	2 789	3 082	4 454	5 901	7 181	9 154	13 161	14 380	25 500
ծառայություններ	15 131	3 379	5 187	5 985	7 502	9 726	11 325	13 787	17 519	24 435	52 458

2017թ.	Ընդամենը	Դեցիլային խմբերն ըստ սպառողական ծախսերի									
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
Սպառողական ծախսեր	44 413	13 891	19 794	23 724	27 475	31 730	36 201	41 982	49 981	63 396	135 899
այդ թվում՝											
սննդամթերք*	18 446	7 906	11 011	13 045	15 035	16 470	18 022	20 420	22 913	25 612	34 022
ալկոհոլային խմիչք	321	25	39	67	98	132	152	269	307	451	1 672
ծխախոտ	1 649	444	884	939	1 162	1 160	1 461	1 563	1 625	1 903	5 344
ոչ պարենային ապրանքներ	8 497	1 746	2 803	3 630	4 339	5 769	6 676	8 137	10 365	14 197	27 300
ծառայություններ	15 500	3 769	5 057	6 043	6 841	8 199	9 891	11 594	14 771	21 233	67 561

2018թ.	Ընդամենը	Դեցիլային խմբերն ըստ սպառողական ծախսերի									
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
Սպառողական ծախսեր	45 788	15 149	21 086	25 367	29 204	33 497	37 764	42 440	49 501	61 887	142 120
այդ թվում՝											
սննդամթերք*	18 496	8 713	12 024	13 961	15 199	17 316	18 978	19 946	22 023	26 546	30 244
ալկոհոլային խմիչք	322	58	75	82	126	134	165	241	308	503	1 529
ծխախոտ	1 653	450	725	1 027	970	1 403	1 588	1 957	2 345	2 585	3 628
ոչ պարենային ապրանքներ	8 644	2 164	3 132	4 102	4 981	5 947	7 277	8 870	10 988	13 115	25 865
ծառայություններ	16 673	3 764	5 130	6 195	7 928	8 697	9 756	11 426	13 837	19 138	80 854

Աղբյուրը. ՏՏԿԱՀ 2004-2018թթ

*) ներառյալ սեփական արտադրության սննդամթերքի սպառման արժեքը

Հավելված 4

Աղյուսակ A9.1. Հայաստան. Կենսաթոշակատուների թվաքանակն ու կենսաթոշակի միջին չափն ըստ կենսաթոշակի տեսակի, 2018թ. տարեվերջ

	Կենսաթոշակատուների թվաքանակը, մարդ	Կենսաթոշակի միջին չափը, դրամ
Աշխատանքային	460 548	40 113.6
Զինձառայության հետ կապված	1 866	24 487.5
Այլ օրենքներով սահմանված	658	340 817.5
Կենսաթոշակատուների թվաքանակը	463 072	40 477.9

Աղբյուր՝ ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարություն

Աղյուսակ A9.2. Հայաստան. Ընտանեկան նպաստ ստանալու հավանականությունը, 2018թ.

Անկախ փոփոխականներ	dF/dx	Ստանդարտ սխալներ
0-5 տարիքային խմբի մասնաբաժին	0.073	0.005
6-14 տարիքային խմբի մասնաբաժին	0.076	0.005
15-18 տարիքային խմբի մասնաբաժին	0.060	0.006
19-25 տարիքային խմբի մասնաբաժին	-0.011	0.006
26-45 տարիքային խմբի մասնաբաժին	-0.012	0.004
46-60 տարիքային խմբի մասնաբաժին	հենք	
61+ տարիքային խմբի մասնաբաժին	-0.007	0.005
Ln (տնային տնտեսության չափը)	-0.062	0.007
Մեկ չափահասին համարժեք սպառումը	-0.056	0.007
Գլխավորի տարիքը	-0.004	0.001
(Գլխավորի տարիքը) ²	0.000	0.000
Կին գլխավոր	-0.017	0.026
Տարրական կրթություն (գլխավոր)	հենք	
Թերի միջնակարգ (գլխավոր)	0.024	0.020
Միջնակարգ (գլխավոր)	-0.004	0.015
Միջնակարգ մասնագիտական (գլխավոր)	-0.017	0.013
Բարձրագույն (գլխավոր)	-0.035	0.011
Աշխատանքի շուկայում չմասնակցող (գլխավոր)	0.060	0.010
Գործազուրկ (գլխավոր)	0.069	0.021
Ինքնագրադված (գլխավոր)	0.209	0.090
Այլ գրադվածություն (գլխավոր)	0.071	0.020
Միգրացիայում գտնվող անդամների առկայությունը	0.011	0.009
Արտասահմանից վերադարձած անդամների առկայությունը	-0.011	0.008
Մեքենայի առկայություն	-0.065	0.005
Ժամանակավոր կացարան	-0.068	0.024
Տնային տնտեսության կողմից օգտագործվող հողատարածք	-0.004	0.002
Սեփական հողի %	0.015	0.007
Ոռոգվող հողի %	0.004	0.008
Վարկի ստավում	-0.011	0.010
Անասնագլխաքանակ	0.004	0.007
LR chi2(38)	1147.47	
Prob > chi2	0	
Pseudo R2	0.3191	
Դիտարկումների թիվը	5184	

Աղբյուրը. SSԿԱՀ 2018թ.

Նշում. հենք – համեմատվող կատեգորիա, * ցույց է տալիս 10% նշանակալիություն;

** ցույց է տալիս 5% նշանակալիություն;

*** ցույց է տալիս 1% նշանակալիություն;

Հավելված 5

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՊԱՇՏՊԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԸ 2018 ԹՎԱԿԱՆԻՆ

2018թ. առանձնացավ կատարված աշխատանքների և՛ ծավալի ու ընդգրկվածության, և՛ բովանդակային առումով: Ստեղծված համակարգերի մի մասը մտավ բնականոն գործարկման փուլ, մեկնարկեցին նոր նախաձեռնություններ:

Գոհացուցիչ արդյունքներ արձանագրվեցին սոցիալական խնդիրների լուծմանն ուղղված համագործակցային միջավայրի ստեղծման, պետություն-ոչ պետական համագործակցության զարգացման ու ինստիտուցիոնալացման ուղղությամբ:

Շոշափելի քայլեր ձեռնարկվեցին մատուցվող ծառայությունների հասցեականության, որակի ու արդյունավետության բարձրացման ուղղությամբ:

Աշխատանքի և զբաղվածության ոլորտ

2018թ. ընթացքում մշակվել և ընդունվել է՝

ՀՀ կառավարության 2018թ. հունիսի 8-ի «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2014 թվականի ապրիլի 17-ի N 534-Ն որոշման մեջ լրացումներ և փոփոխություններ կատարելու մասին» N 665-Ն որոշումը:

ՀՀ կառավարության 2018թ. սեպտեմբերի 27-ի «Զբաղվածության կարգավորման 2019 թվականի պետական ծրագիրը և միջոցառումների ցանկը հաստատելու մասին» N 1024-Ն որոշումը:

2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ զբաղվածության պետական գործակալության տարածքային կենտրոններում հաշվառված աշխատանք փնտրողների թվաքանակը կազմել է 81.7 հազ. մարդ: Նրանցից 79.1%-ը կամ 64.6 հազ.-ը կազմել են գործազուրկները: Տարվա ընթացքում աշխատանքի է տեղավորվել 12.0 հազ. աշխատանք փնտրող, որից 2.0 հազ.-ը զբաղվածության ծրագրերի միջոցով:

2018թ.-ին գործակալության կողմից իրականացվել են հետևյալ ծրագրերը.

«Աշխատաշուկայում անմրցունակ անձանց աշխատանքի տեղավորման դեպքում գործատուին միանվագ փոխհատուցման տրամադրում»

Ծրագրում ընդգրկվածների թվաքանակը կազմել է 831 շահառու:

«Ձեռք բերած մասնագիտությամբ մասնագիտական աշխատանքային փորձ ձեռք բերելու համար գործազուրկներին աջակցության տրամադրում».

Սույն ծրագրով պրակտիկա է անցել 425 շահառու:

«Գործազուրկների և աշխատանքից ազատման ռիսկ ունեցող՝ աշխատանք փնտրող անձանց մասնագիտական ուսուցման կազմակերպում».

Ծրագրում ընդգրկվել է 98 շահառու: Եվս 95 շահառու մասնագիտական ուսուցում է անցել այլ կազմակերպությունների միջոցով:

«Աշխատանքի տոնավաճառի կազմակերպում».

Տարեսկզբից կազմակերպվել է թվով 10 տոնավաճառ՝ Եղվարդ, Աբովյան, Դիլիջան, Գյումրի, Վանաձոր, Վեդի, Գորիս, Արմավիր, Աշտարակ և Երևան քաղաքներում: Տոնավաճառներին մասնակցել է 25Կ-ներում հաշվառված 9 029 աշխատանք փնտրող և 326 գործատու:

«Աշխատաշուկայում անմրցունակ անձանց աշխատանքի տեղավորման դեպքում գործատուին աշխատավարձի մասնակի փոխհատուցման և հաշմանդամություն ունեցող անձին ուղեկցողի համար դրամական օգնության տրամադրում».

Ծրագրում ընդգրկվել է 32 շահառու:

«Աշխատաշուկայում անմրցունակ անձանց հարմար աշխատանքի տեղավորման նպատակով գործատուներին այցելության համար դրամական օգնության տրամադրման».

Ծրագրում ընդգրկվածների թվաքանակը կազմել է 640 շահառու:

«Գործազուրկին այլ վայրում աշխատանքի տեղավորման աջակցության տրամադրում».

Տարվա ընթացքում սույն ծրագրում ընդգրկվել է 4 շահառու:

«Մինչև երեք տարեկան երեխայի խնամքի արձակուրդում գտնվող աշխատանք փնտրող անձանց՝ մինչև երեխայի երկու տարին լրանալը աշխատանքի վերադառնալու դեպքում երեխայի խնամքն աշխատանքին գույքահետ կազմակերպելու համար աջակցության տրամադրման».

Ծրագրում ընդգրկվածների թվաքանակը կազմել է 475 շահառու:

«Աշխատաշուկայում անմրցունակ և մասնագիտություն չունեցող երիտասարդ մայրերի համար գործատուի մոտ մասնագիտական ուսուցման կազմակերպման».

Ծրագրում ընդգրկվել է է 112 շահառու:

«Աշխատաշուկայում անմրցունակ անձանց փոքր ձեռնարկատիրական գործունեության աջակցության տրամադրում».

Ծրագրում ընդգրկվել է 55 շահառու:

Կենսաթոշակային ապահովություն

2018թ. ընթացքում մշակվել և ընդունվել է՝

1) «Պետական կենսաթոշակների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենք 23.03.2018, ՀՕ-290-Ն,

2) «Պետական կենսաթոշակների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություն կատարելու մասին» ՀՀ օրենք 11.09.2018, ՀՕ-384-Ն,

3) «Պետական կենսաթոշակների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ կատարելու մասին 23.03.2018թ. ՀՕ-238-Ն,

4) «Պետական պաշտոններ զբաղեցրած անձանց սոցիալական երաշխիքների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ կատարելու մասին» ՀՀ օրենք 17.01.2018, ՀՕ-43-Ն,

5) «Պետական պաշտոններ զբաղեցրած անձանց սոցիալական երաշխիքների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենք 07.03.2018, ՀՕ-143-Ն,

6) «Պետական պաշտոններ զբաղեցրած անձանց սոցիալական երաշխիքների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ օրենք 21.06.2018, ՀՕ-341-Ն,

7) «Պետական պաշտոններ զբաղեցրած անձանց սոցիալական երաշխիքների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ և լրացում կատարելու մասին» ՀՀ օրենք 22.11.2018, ՀՕ-417-Ն,

8) «Կուտակային կենսաթոշակների մասին» հայաստանի հանրապետության օրենքում լրացումներ կատարելու մասին 21.06.2018թ. ՀՕ-337-Ն,

9) «Պետական նպաստների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություններ կատարելու մասին 23.03.2018թ. ՀՕ-239-Ն:

10) ՀՀ կառավարության «Ծերության, հաշմանդամության, կերակրողին կորցնելու դեպքում նպաստների և թաղման նպաստի չափերը սահմանելու մասին» 26.12.2013 թ. N 1489-Ն որոշում,

11) ՀՀ կառավարության «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության մի շարք որոշումներում փոփոխություններ կատարելու մասին» 10.07.2018թ. N 765-Ն որոշում,

12) ՀՀ կառավարության «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2011 թվականի մայիսի 5-ի N 670-Ն որոշման մեջ փոփոխություն կատարելու մասին» 12.04.2018թ. N 431-Ն որոշում:

2018 թվականի ընթացքում կենսաթոշակային ապահովության ոլորտում շարունակվել է առցանց մատուցվող ծառայությունների շրջանակի ընդլայնմանն ուղղված միջոցառումների իրականացումը՝ կենսաթոշակների, նպաստների նշանակման և վճարման գործընթացում առկա ռիսկերը նվազեցնելու, ծառայությունների հասանելիությունն ու մատչելիությունն ապահովելու, կենսաթոշակների և նպաստների նշանակման ու վճարման գործընթացի վարչարարությունը

պարզեցնելու նպատակով: Իրականացված օրենսդրական փոփոխությունների և «Էլեկտրոնային կենսաթոշակ» տեղեկատվական համակարգի կատարելագործման արդյունքում 2018 թվականից ապահովվել է.

- 3-րդ և հաջորդ երեխայի ծննդյան դեպքում երեխայի ծննդյան միանվագ նպաստ, խնամքի նպաստ, թաղման նպաստ նշանակելու դիմումն առցանց ներկայացնելը,

- ՔԿԱԳ-ի մարմինների հետ ծննդյան ակտերի և ծնողական իրավունքներից զրկելու վերաբերյալ տեղեկատվության փոխանակության համակարգի ներդրումը և դրա կիրառմամբ ՔԿԱԳ տեղեկատվական համակարգին էլեկտրոնային հարցում կատարելը, անհրաժեշտ տվյալներ ստանալը, այդ տվյալները «Էլեկտրոնային կենսաթոշակ» տեղեկատվական համակարգում հաշվառելը և դրանց հիման վրա որոշումներ կայացնելը (երեխայի ծննդյան միանվագ և մինչև 2 տարեկան երեխայի խնամքի, ինչպես նաև թաղման նպաստ նշանակելը կամ մերժելը),

- զինծառայողներին և նրանց ընտանիքների անդամներին «Էլեկտրոնային կենսաթոշակ» տեղեկատվական համակարգի միջոցով կենսաթոշակ և պարգևավճար նշանակելը (վերահաշվարկելը) և վճարելը:

Գործարկվում է աշխատանքային գրքույկների հաշվառումը և աշխատանքային գրքույկում առկա տեղեկատվությունը պետական կենսաթոշակային համակարգի տվյալների շտեմարան ներառելու համար էլեկտրոնային լուսապատճենների ստեղծումն ապահովող տեղեկատվական ենթահամակարգը: 2018 թվականին թվայնացվել է շուրջ 270000 աշխատանքային գրքույկ:

Պետական կենսաթոշակների և նպաստների վճարման գործընթացի արդյունավետությունը մեծացնելու, վարչարարությունը պարզեցնելու նպատակով «Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիական օրենսգրքում լրացում կատարելու մասին», «Պետական կենսաթոշակների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում փոփոխություն կատարելու մասին» և «Պետական նպաստների մասին» Հայաստանի Հանրապետության օրենքում լրացում և փոփոխություններ կատարելու մասին» ՀՀ օրենքների ընդունմամբ պայմանավորված՝ մշակվել և օրենսդրությամբ սահմանված կարգով շրջանառության մեջ է դրվել պետական կենսաթոշակները և նպաստները սոցիալական ապահովության (պարբերական բնույթի վճարումներ) կամ միանվագ դրամական վճարների (ոչ պարբերական բնույթի վճարումներ) հաշիվների միջոցով վճարելն ապահովող՝ ՀՀ կառավարության որոշման 11 նախագիծ: Դրանց վերջնական տարբերակները 2019 թվականին կդառնան կառավարության քննարկման առարկա:

Օրենսդրության մեջ կատարվել են փոփոխություններ, որոնք միտված են եղել՝

- այն ընտանիքների սոցիալական պաշտպանության մակարդակի բարձրացմանը, որոնք պատրաստվում են ունենալ 2-րդ երեխան (երեխայի ծննդյան միանվագ նպաստի չափը երկրորդ երեխայի ծնվելու դեպքում սահմանվել է 150 000 դրամ՝ նախկինում սահմանված 50 000 դրամի փոխարեն,

- 3 և ավելի երեխաներ ունեցող ընտանիքների սոցիալական պաշտպանության մակարդակի բարձրացմանը (անկախ երեխայի 1 տարին լրացած լինելու հանգամանքից, ընտանեկան դրամագլուխը տնօրինելու իրավունք ունեցող անձն իրավունք ստացավ տնօրինել ընտանեկան դրամագլուխը՝ ամսական 50 000 դրամի չափով՝ նախկինում սահմանված 25 000 դրամի փոխարեն, որը հնարավոր էր օգտագործել միայն երեխայի 1 տարին լրանալուց հետո):

ՀՀ ԱԺ հավանությանն արժանացած ՀՀ կառավարության ծրագրի հիմնական թիրախային նպատակադրումներից մեկը ծայրահեղ աղքատության հաղթահարումն է:

Սոցիալական պաշտպանություն Հաշմանդամներ և տարեցներ

Հաշմանդամության ոլորտի պետական քաղաքականությունն ու նպատակային ծրագրերն ուղղված են հաշմանդամություն ունեցող անձանց իրավունքների պաշտպանությանը և սոցիալական ներառմանը:

2018թ. շարունակվել են հաշմանդամության բնագավառի օրենսդրությունը «Հաշմանդամություն ունեցող անձանց իրավունքների մասին» ՄԱԿ-ի կոնվենցիայի դրույթների համապատասխանացնելուն ուղղված աշխատանքները:

Հաշմանդամության գնահատման համակարգում նոր մոդելի ներդրման նպատակով մշակվել և շրջանառության մեջ է դրվել կառավարության որոշման նախագծերի փաթեթ («Բժշկասոցիալական փորձաքննության իրականացման կարգը հաստատելու և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2006 թվականի մարտի 2-ի N 276-ն որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին», «Բժշկասոցիալական փորձաքննության չափորոշիչները հաստատելու և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2003 թվականի հունիսի 13-ի N 780-ն որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին», «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության մի շարք որոշումներում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշումների նախագծերը): Փաթեթում ներառված իրավական ակտերի նախագծերով կարգավորվում են հաշմանդամության գնահատմանն առնչվող դրույթները, դրանք հիմնված են Առողջապահության համաշխարհային կազմակերպության ֆունկցիաների միջազգային դասակարգման (ԱՀԿ ՖՄԴ) մոտեցումների և սկզբունքների վրա: Ներկայումս փաթեթը վերանայվում է: Մասնավորապես, քննարկման փուլում է ոլորտում համակարգային (այդ թվում՝ կառուցվածքային և կադրային) փոփոխություններ կատարելու հարցը. նախատեսվում է ներկայիս բժշկասոցիալական փորձաքննության համակարգի փոխարեն ստեղծել անձի կարիքների գնահատման կենտրոններ, որի բազմամասնագիտական թիմը կիրականացնի անձի կարիքների բազմակողմանի գնահատում, ըստ այդմ կարիքների վերհանում առաջարկելով նրա կարիքին համարժեք ծառայությունները:

2018թ. իրականացվող պետական նպատակային ծրագրերի շրջանակներում հաշմանդամներին անվճար տրամադրվել են պրոթեզաօրթոպեդիկ պարագաներ, ձայնաստեղծ սարքեր, աչքի պրոթեզներ և այլ վերականգնողական պարագաներ: 2018թ. լսողական սարքերը և հաշմանդամի սայլակները շահառուներին տրամադրվել են պետական հավաստագրերի հիման վրա: Ընդունվել է ՀՀ կառավարության 2018 թվականի դեկտեմբերի 20-ի «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2017 թվականի սեպտեմբերի 7-ի N1151-Ն և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2015 թվականի սեպտեմբերի 10-ի N 1035-Ն որոշումներում փոփոխություններ և լրացումներ կատարելու մասին» N 1516-Ն որոշումը, որի համաձայն 2019 թվականից պրոթեզաօրթոպեդիկ և վերականգնողական պարագաները, վերականգնման աջակցող միջոցները հաշմանդամություն ունեցող և այլ սոցիալական կարգավիճակ ունեցող անձանց տրամադրվելու են հավաստագրերի միջոցով:

Պետական աջակցություն է ցուցաբերվել «Փրկություն», «Լիարժեք կյանք» ՀԿ-ներին և «Աուտիզմ ազգային հիմնադրամին»՝ հաշմանդամություն ունեցող երեխաներին և երիտասարդներին սոցիալ-վերականգնողական ծառայություններ մատուցելու համար:

2018թ. դեկտեմբերի 31-ի դրությամբ հաշմանդամների հաշվառման հանրապետական շտեմարանում հաշվառված հաշմանդամություն ունեցող անձանց թիվը կազմում է 188 460, որից 8 193-ը՝ հաշմանդամություն ունեցող երեխա կարգավիճակով: Հաշմանդամություն ունեցող անձանց թիվը նախորդ տարվա համեմատ նվազել է 4 972 անձով: 2018թ. ընթացքում առաջին անգամ փորձաքննվել է 11 719 անձ (նախորդ տարվա համեմատ նվազել է 757-ով), վերափորձաքննվել է 36451 անձ (նախորդ տարվա համեմատ նվազել է 12 397-ով):

Տարեցների հիմնահարցերի բնագավառում պետական քաղաքականության հիմնական նպատակն է նպաստել խնամքի կարիք ունեցող տարեց մարդկանց կյանքի որակի բարձրացմանը:

2018թ. ընթացքում շարունակվել են տարեցների սոցիալական պաշտպանությանն ուղղված ծրագրերի իրականացումը, պետության կողմից որդեգրվել է տարեցների համար արժանապատիվ կենսապայմաններ ապահովելու և ըստ նրանց գնահատված անհատական կարիքների ծառայություններ մատուցելու քաղաքականություն:

2018թ. տարեցների հիմնահարցերի ոլորտում գերակա խնդիր է համարվել «Ծերացման հետևանքներից բխող հիմնախնդիրների լուծման և տարեցների սոցիալական պաշտպանության այլընտրանքային ծառայությունների նոր մոդելների ներդրման համար նախադրյալների ստեղծումը» միջոցառումը, որի իրականացման նպատակով մշակվել և ՀՀ կառավարության կողմից 2017 թվականի մայիսի 18-ի N 20 արձանագրային որոշմամբ հավանության է արժանացել «Ծերացման հետևանքների հաղթահարման ռազմավարությունը և ռազմավարության իրականացման 2017-2021 թվականների միջոցառումների ծրագիրը»:

Ռազմավարության միջոցառումների ծրագրով 2018 թվականին նախատեսված միջոցառումների շրջանակում մշակվել է ակտիվ ծերացումն ապահովող այլընտրանքային ծառայությունների նոր մոդելների (ծրագրերի) նախագծեր, մասնավորապես՝ Սոցիալական օգնականի ծառայության ներդրում:

Տարեցների առողջ ապրելակերպի և ակտիվ ժամանցի ակումբ-ցերեկային կենտրոնի ստեղծում:

Տնային պայմաններում խնամքի տրամադրման ծառայության ներդրում՝ ըստ տարեցի գնահատված կարիքների:

Համայնքահեն շուրջօրյա խնամքի տան ստեղծում:

Տարեցի խնամքի կազմակերպումը խնամատար ընտանիքում:

2018 թվականի ընթացքում տարեցներին մատուցվող ծառայությունների որակը և արդյունավետությունը բարձրացնելու, ինչպես նաև ՊՈԱԿ-ներին ձեռնարկատիրական գործունեությամբ զբաղվելու հնարավորություն ընձեռելու նպատակով, նախարարությունը մշակել և ՀՀ կառավարության կողմից ընդունվել է «Հայաստանի Հանրապետության աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունների կողմից իրականացվող ձեռնարկատիրական գործունեության ընթացքում առաջացած շահույթի օգտագործման կարգը սամանելու և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության մի շարք որոշումներում փոփոխություններ և լրացում կատարելու մասին» ՀՀ կառավարության 15.02.2018թ. N 163-Ն որոշումը:

ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարի 2018 թվականի հունիսի 1-ի N 69-Ա/1 հրամանով սահմանվել է Հայաստանի Հանրապետության աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության համակարգի պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունների ձեռնարկատիրական գործունեության արդյունքում իրականացվող ծախսերը Հայաստանի Հանրապետության պետական բյուջեից հատկացվող միջոցներից տարանջատելու և հաշվետվությունների ներկայացման կարգը:

Քաղաքացիական հասարակության հետ աշխատանքները համակարգելու, ինչպես նաև նախարարության գործունեությունը առավել թափանցիկ ու վերահսկելի դարձնելու նպատակով ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարի 2018 թվականի հոկտեմբերի 18-ի N 112-Ա/1 հրամանով հաստատվել է նախարարության ենթակայության՝ երեխաներին, տարեցներին և հաշմանդամություն ունեցող անձանց խնամքի ծառայություններ մատուցող պետական ոչ առևտրային կազմակերպություններում մշտադիտարկում իրականացնելու կարգը և հասարակական դիտորդական խմբի կազմը, որը ցանկացած ժամանակ կարող է այցելել և մշտադիտարկում իրականացնել խնամքի հաստատություններում, ինչը կնպաստի ծառայությունների որակի բարելավմանը և հաստատություններում մարդու իրավունքների պաշտպանության մակարդակի բարձրացմանը:

2018 թվականին շարունակվել է պետական աջակցություն ցուցաբերվել «Առաքելություն Հայաստան» բարեգործական հասարակական կազմակերպությանը, «Վանաձորի տարեցների տուն» հիմնադրամին և «Հանս Քրիստիան Կոֆոեդ» բարեգործական հիմնադրամին տարեց և

հաշմանդամություն ունեցող, ինչպես նաև անօթևան անձանց խնամքի ծառայություններ մատուցելու համար:

Սկսած 2018 թվականից պետական ֆինանսական աջակցություն է ցուցաբերվել նաև «Ջերմիկ անկյուն» հիմնադրամին և «Խնամք» հասարակական կազմակերպությանը:

2018 թվականին շարունակվել է Քուվեյթի Պետության կառավարություն աջակցությամբ «Երևանի N1 տուն-ինտերնատ» ՊՈԱԿ-ի տարածքի բարեկարգումը:

Տարեցների ենթադրատում «Խնամքի կարիք ունեցող 18 տարեկանից բարձր տարիքի անձանց խնամքի ծառայություններ» ծրագրի շրջանակներում իրականացվել են հետևյալ միջոցառումները.

Տարեցներին շուրջօրյա խնամքի ծառայություններ

Միայնակ տարեցներին և հաշմանդամներին շուրջօրյա խնամքի ծառայություններ են մատուցում ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության ենթակայությամբ գործող հինգ տուն-ինտերնատ՝ Երևանի N 1, Նորքի, Գյումրու, Վարդենիսի նյարդահոգեբանական տուն-ինտերնատները և «Ձորակ» հոգեկան առողջության խնդիրներ ունեցող անձանց խնամքի կենտրոնը: Տուն-ինտերնատներում խնամվող 1 210 կենսաթոշակառուները գտնվում են պետության լրիվ խնամքի ներքո:

Տնային պայմաններում միայնակ տարեցների սոցիալական սպասարկում

Այս ծրագրով նախատեսված միայնակ տարեցներին տնային պայմաններում խնամքի և սոցիալական սպասարկման ծառայություններ է մատուցում նախարարության համակարգում գործող «Տնային պայմաններում միայնակ տարեցների և հաշմանդամների սոցիալական սպասարկման կենտրոն» ՊՈԱԿ-ը, որը Երևան քաղաքում սպասարկում է 1 450 միայնակ տարեց ու հաշմանդամ կենսաթոշակառուի:

Հատուկ խմբերին դասված որոշակի կատեգորիայի անձանց կացարանով ապահովում

Սույն միջոցառման իրավական հիմքը ՀՀ կառավարության 2015 թ.սեպտեմբերի 10-ի N 1069-Ն որոշումն է:

«Վետերան» օթևանը, որպես հատուկ խմբերին դասված որոշակի կատեգորիայի անձանց կացարան, նախատեսված է սպասարկելու 57 անձի:

Հոգեկան առողջության խնդիրներ ունեցող անձանց ցերեկային խնամքի ծառայություններ

«Ձորակ» հոգեկան առողջության խնդիրներ ունեցող անձանց խնամքի կենտրոնին կից հոգեկան առողջության ցերեկային կենտրոնում խնամքի և սոցիալական սպասարկման ծառայություն են ստանում հոգեկան առողջության խնդիրներ ունեցող 20 անձ:

Անօթևան մարդկանց համար ժամանակավոր օթևանի տրամադրման ծառայություններ

ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարությունն իրականացնում է որոշակի բնակության վայր չունեցող անձանց ժամանակավոր կացարանի տրամադրման ծրագիր և այդ նպատակով ՀՀ պետական բյուջեից «Հանս Քրիստիան Քոֆոեդ» բարեգործական հիմնադրամին հատկացվում է ֆինանսական միջոցներ՝ 100 անօթևան անձի ժամանակավոր (մինչև 90 օր ժամանակով) կացարան տրամադրելու և սոցիալական տարբեր ծառայություններ մատուցելու համար:

ՀՀ մարզերում միայնակ տարեցներին, հաշմանդամներին տնային պայմաններում և տարեցների ցերեկային խնամքի կենտրոններում սոցիալական սպասարկում

Պետական աջակցություն է ցուցաբերվել «Առաքելություն Հայաստան» ԲՀԿ-ին հանրապետության 8 մարզերում 3 440 միայնակ տարեց ու հաշմանդամ կենսաթոշակառուի տնային պայմաններում և ցերեկային կենտրոններում սպասարկող աշխատողների աշխատավարձը փոխհատուցելու համար:

Վանաձորի տարեցների տանը խնամվողներին շուրջօրյա խնամք և սոցիալական սպասարկում

Պետական աջակցություն է ցուցաբերվել Վանաձորի տարեցների տանը, որտեղ խնամվել է 55 կենսաթոշակառու:

Մտավոր ու ֆիզիկական սահմանափակումներ ունեցող անձանց շուրջօրյա խնամքի ծառայությունների տրամադրում

Պետական աջակցություն է ցուցաբերվել «Ջերմիկ անկյուն» խմբային տանը, որտեղ շուրջօրյա խնամքի ծառայություններ են ստացել մտավոր և ֆիզիկական խնդիրներ ունեցող 15 հաշմանդամ և ծնողագուրկ երիտասարդներ:

Հոգեկան առողջության խնդիրներ ունեցող անձանց շուրջօրյա խնամքի ծառայությունների տրամադրում

Պետական աջակցություն է ցուցաբերվել Սպիտակի Խնամքի տանը, որը հոգեկան առողջության խնդիրներ ունեցող անձանց շուրջօրյա խնամքի այլընտրանքային ծառայությունների տրամադրման նոր մոդել է և առաջինն է Հայաստանում: 2018 թվականին կազմակերպությունում խնամվել է 16 անձ:

Երեխաների հիմնահարցերի բնագավառ

Երեխաների իրավունքների պաշտպանության ոլորտում իրականացվող քաղաքականությունը պայմանավորված է երեխայի՝ ընտանիքում ապրելու իրավունքի ապահովմամբ և երեխայի պաշտպանության ոլորտում իրականացվող բարեփոխումներով, ինչը ենթադրում է կյանքի դժվարին իրավիճակում հայտնված երեխայի սոցիալական պաշտպանության երաշխիքների ապահովում, այլընտրանքային ծառայությունների ցանցի զարգացում, երեխաների խնամքի և պաշտպանության հաստատություններում խնամվող երեխաների կյանքի որակի բարելավում և նրանց ինտեգրում հասարակություն:

Ոլորտում իրականացվում է այլընտրանքային ծառայությունների ընդլայնմանը և զարգացմանը ուղղված գործընթաց: Այս ուղղությամբ 2018թ. ընթացքում իրականացվել են մի շարք միջոցառումներ. մշակվել են հետևյալ իրավական ակտերը՝

ՀՀ կառավարության կողմից 2018թ. հուլիսի 4-ին հաստատվել է «Վանաձորի երեխաների խնամքի և պաշտպանության N 1 գիշերօթիկ հաստատություն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունը վերանվանելու, գույք ամրացնելու, ամրացված ու ազատված գույքը որպես բնափրային օգնություն տրամադրելու, «Հայկական կարիտաս» բարեսիրական հասարակական կազմակերպությանը գույք նվիրաբերելու և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2007 թվականի հուլիսի 26-ի N 890-ն որոշման մեջ փոփոխություն կատարելու մասին» N 762-Ն որոշումը: Որոշման համաձայն վերակազմակերպման արդյունքում հաստատությունում շուրջօրյա խնամք ստացող երեխաները վերադարձել են կենսաբանական ընտանիքներ և միջազգային գործընկեր կազմակերպությունների հետ համատեղ այդ ընտանիքներին իրենց գնահատված կարիքներին համապատասխան տրամադրվում է աջակցություն:

Մշակվել և սահմանված կարգով ՀՀ վարչապետի աշխատակազմ է ներկայացվել «Վանաձորի մանկատուն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունը վերանվանելու, գույք ամրացնելու, ամրացված ու ազատված գույքը որպես բնափրային օգնություն տրամադրելու մասին» Հայաստանի Հանրապետության կառավարության որոշման նախագիծը:

Շահագրգիռ գերատեսչությունների կարծիքին են ներկայացվել «Բյուրեղավանի երեխաների խնամքի և պաշտպանության գիշերօթիկ հաստատություն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունը լուծարելու և «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2007 թվականի հուլիսի 26-ի 890-Ն որոշման մեջ փոփոխություններ կատարելու մասին», «Դիլիջանի երեխաների խնամքի և պաշտպանության գիշերօթիկ հաստատություն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունը լուծարելու և «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2007 թվականի հուլիսի 26-ի 890-Ն որոշման մեջ փոփոխություններ կատարելու մասին» և «Գյումրու երեխաների խնամքի և պաշտպանության N 1 գիշերօթիկ հաստատություն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունը վերանվանելու, գույք ամրացնելու, ամրացված ու ազատված գույքը որպես բնափրային օգնություն անհատույց տրամադրելու և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2007 թվականի հուլիսի 26-ի N 890-Ն որոշման մեջ փոփոխություն կատարելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշումների նախագծերը:

Մշակվել և ՀՀ օրենսդրության համապատասխան՝ ՀՀ վարչապետի աշխատակազմ են ներկայացվել որդեգրման և խնամատարության գործընթացները կարգավորող, ինչպես նաև Փոքր տների ստեղծման վերաբերյալ իրավական ակտերը: Մշակվել և սահմանված կարգով ՀՀ վարչապետի աշխատակազմ է ներկայացվել նաև «Վանաձորի մանկատուն» պետական ոչ առևտրային կազմակերպությունը վերանվանելու, գույք ամրացնելու, ամրացված ու ազատված գույքը որպես բնափրային օգնություն տրամադրելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման նախագիծը:

2018թ. ընթացքում որդեգրման գործընթացի մշտադիտարկման արդյունավետության բարձրացման, որդեգրող ծնողների ընտրության չափորոշիչների վերանայման, որդեգրված ՀՀ քաղաքացի հանդիսացող երեխաների կյանքի և դաստիարակության նկատմամբ հետագա վերահսկողության ընթացակարգերի ներդրման նպատակով մշակվել և ՀՀ վարչապետի աշխատակազմ է ներկայացվել «Որդեգրել ցանկացող անձանց՝ Հայաստանի Հանրապետությունում մշտապես բնակվող Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիների, օտարերկրյա քաղաքացիների, քաղաքացիություն չունեցող անձանց, Հայաստանի Հանրապետությունից դուրս բնակվող Հայաստանի Հանրապետության քաղաքացիների, և որդեգրման ենթակա երեխաների հաշվառման, որդեգրել ցանկացող անձանց որդեգրման ենթակա երեխաների մասին տեղեկությունների տրամադրման, որդեգրել ցանկացող անձանց և որդեգրման ենթակա երեխաների համադրման, որդեգրել ցանկացող անձանց կողմից երեխայի որդեգրման, օտարերկրյա պետությունից երեխա որդեգրելու համար որդեգրել ցանկացող անձանց հաշվառման, կենսապայմանների ուսումնասիրության մասին արձանագրության, վերջիններիս կողմից որդեգրված երեխային՝ Հայաստանի Հանրապետություն մուտք գործելու թույլտվության տրամադրման կարգը հաստատելու և Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2010 թվականի մարտի 18-ի N 269-ն որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելու մասին» ՀՀ կառավարության որոշման նախագիծը:

«ՀՕՖ-ի երեխաների աջակցության կենտրոն» հիմնադրամի հետ համատեղ իրականացնում է բնակչության սոցիալական պաշտպանության հաստատություններում խնամվող երեխաների խնամքի կազմակերպումը խնամատար ընտանիքներում: Հիմնադրամի կողմից արդեն իսկ ընտրվել են մարզերի բնակիչ քաղաքացիներ, ովքեր պատրաստ են խնամատարության միջոցով իրականացնել բնակչության սոցիալական պաշտպանության հաստատություններում խնամվող այնպիսի երեխաների խնամքը, որոնց խնամքն ու դաստիարակությունը հնարավոր չէ իրականացնել կենսաբանական ընտանիքում: Խնամատար ծնող է գրանցվել 12 թեկնածու, որոնք անցել են խնամատարության թեմայով դասընթացներ և սոցիալական դեպք վարողների հետ համատեղ իրականացված գնահատման հիման վրա ստացել դրական եզրակացություններ: Երեխա է ընտրել 7 ընտանիք: Տարվա ընթացքում խնամվածների միջին թիվը կազմել է 35՝ պայմանավորված չափահաս շահառուների ծրագրից դուրս գալու հանգամանքով: Ոլորտում իրականացվող բարեփոխումների քաղաքականությամբ պայմանավորված՝ խնամատար ընտանիքներում կազմակերպվում է նաև հաշմանդամություն ունեցող երեխաների խնամքը:

Նախարարության համակարգում գործող երեխաների շուրջօրյա խնամք իրականացնող բնակչության սոցիալական պաշտպանության ընդհանուր տիպի և հատուկ (մասնագիտացված) վեց հաստատությունում (մանկատներում) իրականացվել է առանց ծնողական խնամքի մնացած շուրջ 590 երեխա՝ նախատեսված 649 երեխայի փոխարեն) երեխայի շուրջօրյա խնամքը, այդ թվում՝ շուրջ 450 երեխայի խնամքը՝ երեք հատուկ (մասնագիտացված) հաստատությունում՝ պայմանավորված հաստատությունների բեռնաթափման քաղաքականության արդյունքում երեխաների կենսաբանական ընտանիք վերադառնալու, որդեգրման և խնամատար ընտանիքներ տեղավորելու հանգամանքով:

Թեև ընդհանուր տիպի հաստատություններում բեռնաթափման և հաստատություններ մուտքի կանխարգելման գործընթացով պայմանավորված շարունակում է նվազել խնամվող երեխաների թիվը, սակայն հատուկ (մասնագիտացված) հաստատություններում նախատեսված թիվը ավելանում կամ մնում է անփոփոխ՝ պայմանավորված բուժհաստատություններից առողջական խնդիրներով նորածինների շարունակական ուղեգրմամբ, ինչպես նաև հաշմանդամություն ունեցող երեխաների կենսաբանական ընտանիքներ վերադառնալու, որդեգրվելու կամ խնամատար ընտանիք տեղավորվելու գրեթե անհնարիությամբ:

«Երեխաների գիշերօթիկ խնամքի ծառայություններ» միջոցառման շրջանակում երեխաների խնամքի գիշերօթիկ չորս հաստատությունում 2018 թ. նախատեսվել է սոցիալապես անապահով, ընտանիքների անապահովության գնահատման համակարգում հաշվառված ընտանիքների դպրոցահասակ 621 երեխայի շուրջօրյա խնամք, սակայն հաստատություններում փաստացի խնամվել է միջինը 375 երեխա՝ պայմանավորված երեխաների խնամքի գիշերօթիկ հաստատությունների վերակազմակերպման գործընթացով՝ մասնավորապես «Կապանի երեխաների խնամքի և

պաշտպանության գիշերօթիկ հաստատություն» և «Վանաձորի երեխաների խնամքի և պաշտպանության թիվ 1 գիշերօթիկ հաստատություն» ՊՈԱԿ-ների վերակազմակերպմամբ: Շուրջօրյա խնամք ստացող երեխաները վերադարձել են կենսաբանական ընտանիքներ և միջազգային գործընկեր կազմակերպությունների հետ համատեղ այդ ընտանիքներին իրենց գնահատված կարիքներին համապատասխան տրամադրվել է աջակցություն:

Նախարարության համակարգի՝ երեխաների սոցիալական հոգաձության ցերեկային 3 կենտրոնի կողմից ծառայություններ են տրամադրվել կյանքի դժվարին իրավիճակում հայտնված 6-18 տարեկան շուրջ 250 երեխայի և նրանց ընտանիքներին, երեխայի և ընտանիքի աջակցության երեք կենտրոնը ծառայություններ է տրամադրել կյանքի դժվարին իրավիճակում հայտնված 3-18 տարեկան շուրջ 150 երեխայի:

«Հուլիսի կամուրջ» հասարակական կազմակերպության՝ երեխաների 4 ցերեկային կենտրոնում (Դիլիջան, Իջևան, Նոյեմբերյան, Բերդ) ծառայություններ են մատուցվել դժվարին իրավիճակում հայտնված առնվազն 250 երեխայի:

«Երևանի «Զատիկ» երեխաների աջակցության կենտրոն» ՊՈԱԿ-ը կյանքի դժվարին իրավիճակում հայտնված 3-18 տարեկան շուրջ 17 երեխայի տրամադրել է մինչև 6 ամիս ժամկետով շուրջօրյա խնամք:

«Հաշմանդամ երեխաների ցերեկային խնամքի ծառայությունների մատուցում Երևանի Մալաթիա-Սեբաստիա վարչական շրջանի N 92 ներառական մանկապարտեզում» նախարարության համաֆինանսավորմամբ միջոցառման շրջանակում Երևանի Մալաթիա-Սեբաստիա վարչական շրջանի N 92 ներառական մանկապարտեզում կյանքի դժվարին իրավիճակում հայտնված, այդ թվում մտավոր և ֆիզիկական զարգացման խանգարումներ ունեցող միջինը 20 երեխայի մատուցվել են բազմամասնագիտական ծառայություններ:

«Բնակչության սոցիալական պաշտպանության ընդհանուր տիպի և հատուկ (մասնագիտացված) հաստատություններում (մանկատներում) խնամվող դպրոցահասակ երեխաներին դրամական աջակցության տրամադրում» միջոցառման շրջանակում 7-18 տարեկան երեխաներին տրվում է մանր ծախսերի համար նախատեսված գումար /գրպանի գումար/: Գումարը տրամադրվել է փաստացի դպրոց հաճախող 103 երեխայի:

Հաստատություններից երեխաներին կենսաբանական ընտանիքներ վերադարձնելու (բեռնաթափում և կանխարգելում) միջոցառման շրջանակում ՀՀ Լոռու և Շիրակի մարզերում գործող միջոցառման շրջանակում կենսաբանական ընտանիք է վերադարձել 10 երեխա, կանխարգելվել է 110 երեխայի մուտքը հաստատություններ: Միջոցառման շրջանակում շուրջօրյա հաստատություններից կենսաբանական ընտանիքներ վերադարձած և այդ հաստատություններ մուտքը կանխարգելված երեխաների ընտանիքներին տրամադրվել է բնաիրային օգնության փաթեթ՝ սննդի զամբյուղ, հագուստ և կոշիկ, գրենական պիտույքներ և դասագրքեր, էներգետիկ ծառայությունների փոխհատուցում:

«Հայաստանի Հանրապետության մանկատների շրջանավարտներին աջակցություն և խորհրդատվություն» ծրագրի շրջանակներում «Վանաձորի մանկատուն» ՊՈԱԿ-ի և «Գավառի մանկատուն» ՊՈԱԿ-ի 9 շրջանավարտի տրամադրվել է միանվագ դրամական օգնություն՝ 50.000 դրամի չափով:

Ժողովրդագրություն

2018թ. ընթացքում մշակվել և ընդունվել է՝

ՀՀ կառավարության «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2014 թվականի մարտի 6-ի N 275-ն որոշման մեջ լրացումներ կատարելու մասին» 06.03.2018թ. N 249-Ն որոշումը,

ՀՀ կառավարության «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2014 թվականի մարտի 6-ի N 275-ն որոշման մեջ փոփոխություններ կատարելու մասին» 14.09.2018թ. N 1006-Ն որոշումը,

ՀՀ կառավարության «Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2014 թվականի մարտի 6-ի 275-Ն որոշման մեջ փոփոխություն և լրացումներ կատարելու մասին» 01.11.2018թ. N 1220-Ն որոշումը:

Իրականացված օրենսդրական փոփոխությունների և «Էլեկտրոնային կենսաթոշակ» տեղեկատվական համակարգի կատարելագործման արդյունքում 2018թ-ից ապահովվել է.

- 3-րդ և հաջորդ երեխայի ծննդյան դեպքում երեխայի ծննդյան միանվագ նպաստ, խնամքի նպաստ, թաղման նպաստ նշանակելու դիմումն առցանց ներկայացնելը.

- ՔԿԱԳ-ի մարմինների հետ ծննդյան ակտերի և ծնողական իրավունքներից զրկելու վերաբերյալ տեղեկատվության փոխանակության համակարգի ներդրումը և դրա կիրառմամբ ՔԿԱԳ տեղեկատվական համակարգին էլեկտրոնային հարցում կատարելը, անհրաժեշտ տվյալներ ստանալը, այդ տվյալները «Էլեկտրոնային կենսաթոշակ» ՏՀ-ում հաշվառելը և դրանց հիման վրա որոշումներ կայացնելը (երեխայի ծննդյան միանվագ և մինչև 2 տարեկան երեխայի խնամքի, ինչպես նաև թաղման նպաստ նշանակելը կամ մերժելը):

Սոցիալական աջակցություն

Պետական նպաստները 2018 թվականին նշանակվել և վճարվել են «Պետական նպաստների մասին» ՀՀ օրենքով (ՀՕ-154-Ն) սահմանված դրույթներին համապատասխան՝ որպես «Սոցիալական աջակցության մասին» ՀՀ օրենքի (ՀՕ-231-Ն) 8-րդ հոդվածով նախատեսված սոցիալական ծառայությունների առանձին ձև: Պետական նպաստների նշանակման և վճարման կարգերն ու առանձնահատկությունները, ինչպես նաև չափը սահմանում է ՀՀ կառավարությունը: Ընտանիքի կենսամակարդակի բարձրացմանն ուղղված նպաստների (ընտանեկան նպաստ, սոցիալական նպաստ, հրատապ օգնություն) նշանակման և վճարման գործընթացը 2018 թվականին իրականացրել են սոցիալական աջակցության տարածքային գործակալությունները կամ բաժինները (այսուհետ՝ ՍԱՏՄ), որոնք պետական մարմնի կամ տեղական ինքնակառավարման մարմնի առանձնացված ստորաբաժանում են:

Ընտանիքի կենսամակարդակի բարձրացմանն ուղղված նպաստներ.

Ընտանիքի կենսամակարդակի բարձրացմանն ուղղված նպաստների (նախկինում ընտանեկան նպաստ) ծրագիրը կոչված է աջակցելու աղքատ ընտանիքներին, ունի սոցիալական բարձր հնչեղություն:

Ընտանիքի կենսամակարդակի բարձրացմանն ուղղված նպաստների ծրագրի հասցեականության մեծացման հարցը մշտապես դիտարկվել է որպես սոցիալական աջակցության ոլորտի մարտահրավեր, և դրան հասնելու նպատակով իրականացվող միջոցառումները հիմնականում իրականացվել են 4 ուղղությամբ՝ ընտանիքների անապահովության գնահատման կարգի փոփոխություն, վարչարարության բարելավում, տարածքային մարմինների աշխատողների վերապատրաստում և բնակչության իրազեկում:

Ընտանեկան նպաստի համակարգում բարեփոխումներն իրականացվել են հեռանկարային զարգացման ռազմավարական ծրագրի սահմանած ուղղություններին, ՀՀ ԱՎԾ ամենամյա տնային տնտեսությունների կենսապայմանների ամբողջացված հետազոտությունների տվյալներին համապատասխան՝ փոփոխելով ընտանիքների անապահովության գնահատման կարգը:

Ընտանեկան կամ սոցիալական նպաստի իրավունքը որոշվում է ընտանիքի անապահովության միավորով, որը որոշվում է ՀՀ կառավարության 2014 թվականի հունվարի 30-ի N 145-Ն որոշմամբ հաստատված ընտանիքների անապահովության գնահատման կարգով: Համաձայն այդ կարգի ընտանիքի (տնային տնտեսության) անապահովության աստիճանը գնահատելու նպատակով հաշվի են առնվում աղքատությունը բնութագրող անուղղակի ցուցանիշներ՝ ընտանիքի յուրաքանչյուր անդամի սոցիալական խումբը, ընտանիքում անաշխատունակ անդամների թիվը, բնակավայրը, ընտանիքի բնակարանային պայմանները, ընտանիքի միջին ամսական եկամուտը և այլն:

Վերոհիշյալ յուրաքանչյուր ցուցանիշ ունի իր թվային արժեքը, որոնց արտադրյալով որոշվում է ընտանիքի անապահովության միավորը: Որքան մեծ է այդ միավորը, այնքան անապահով է համարվում այդ ընտանիքը:

2008 թվականի հունվարի 1-ից ընտանեկան նպաստի իրավունքի ճանաչման սահմանային միավորը սահմանվեց «30.00», նախորդ տարվա «33.00» անապահովության միավորի դիմաց: Այս մեծությունը պահպանվել է նույնությամբ մինչև 2018 թվականը ներառյալ:

Ընտանեկան նպաստների բնագավառում հիմնական փոփոխությունները կատարվել են 2012 թվականին՝ ընտանիքի միջին ամսական եկամտի կառուցվածքում, եկամտի գործակցի հաշվարկման բանաձևում: 2017 թվականին ներդրվել է ընտանիքի յուրաքանչյուր աշխատունակ անդամի աշխատանքի շուկայում դրսևորած վարքագծի գնահատումը՝ նպաստակ ունենալով զբաղվածության ապահովման և պետական սոցիալական աջակցության ծրագրերը հատկապես բնակչության անաշխատունակ շերտերին (երեխաներին, միայնակ տարեցներին, բազմազավակ ընտանիքներին և այլ խմբերին) ուղղելու սկզբունքային մոտեցումը, 2018 թվականին՝ ընտանիքների անապահովության գնահատման ժամանակ ընտանիքի չափահաս անդամների տվյալ պահին առկա վարկային պարտավորությունների և ժամկետանց վարկերի մասին ԱԲՌԱ վարկային բյուրոյից ստացված տեղեկանքներում ներառված, ինչպես նաև բանկային ավանդների և դրանցից ստացված եկամուտների մասին տվյալների ստացումը՝ հետագայում դրանք որպես բնութագրիչ կիրառելու վերաբերյալ նպատակահարմարության հարցը քննարկելու համար:

Պետական նպաստների նշանակման և վճարման գործընթացի վարչարարության բարելավմանն ուղղված փոփոխությունները վերաբերում են նախ և առաջ այն հանգամանքին, որ ավելացել են այն տվյալների թիվը, որոնք որևէ պետական նպաստի իրավունքի իրացման համար ընդունվում են դիմողի հայտարարությամբ, իսկ դրանց հավաստիությունը ստուգվում է առցանց եղանակով ձեռք բերված տվյալով:

Մասնավորապես, հարկ է նշել, որ առցանց եղանակով տվյալներ են ստացվում ՀՀ ոստիկանության բնակչության պետական ռեգիստրի տեղական ստորաբաժանումներից (բնակչության կամ ընտանիքի կազմի մասին տվյալը), ՀՀ ԿԱ անշարժ գույքի կադաստրի պետական կոմիտեից (ընտանիքի ունեցած հողատարածքի մակերեսի, տեսակի և դրա կադաստրային գուտ եկամտի մասին տվյալները): Նշված երկու տվյալն օգտագործվում է անմիջականորեն ՄԱՍՄ-ների կողմից՝ իրենց առցանց հարցմանը տրված պատասխանի ձևով: Առցանց են ստացվում նաև տվյալներ ՀՀ տարածքային կառավարման և ենթակառուցվածքների նախարարությունից, ՀՀ ԿԱ ոստիկանության ՀՀ ճանապարհային ոստիկանությունից, ՀՀ արդարադատության նախարարության աշխատակազմի քաղաքացիական կացության ակտերի գրանցման և իրավաբանական անձանց պետական ռեգիստրի գործակալություններից՝ ամսական պարբերականությամբ «Նորք» ՄՕՏԻԿ հիմնադրամի կողմից, ուր իրականացվում են տարբեր տեղեկատվական բազաների տվյալների կենտրոնացված համադրումներ. դրանց արդյունքներով ձևավորված ցուցակները տրամադրվում են ՄԱՍՄ-ներին, որոնք աշխատում են այդ ընտանիքների հետ՝ կրկին ուսումնասիրում նրանց սոցիալ-տնտեսական պայմաններն ու առաջարկություն ներկայացնում ընտանեկան կամ սոցիալական նպաստի իրավունքի կապակցությամբ:

Այս ուղղությամբ արված փոփոխություններն իրենց արտահայտությունն են գտել ընտանիքների անապահովության գնահատման համակարգում հաշվառված և ընտանեկան կամ սոցիալական նպաստի իրավունք ձեռք բերած ընտանիքների, նաև ընտանեկան նպաստի իրավունք ձեռք բերած ընտանիքների թվում երեխա ունեցող ընտանիքների թվի հարաբերակցություններում: Այսպես, ստորև ներկայացվում է փոփոխությունների դինամիկան.

Աղյուսակ 1. Ընտանեկան (կամ սոցիալական) նպաստը ՀՀ-ում 2013-2018թթ.

	2013թ.	2014թ.	2015թ.	2016թ.	2017թ.	2018թ.
Հաշվառված ընտանիքներ (% ՀՀ ընտանիքների թվից)	16.5	17.2	17.4	17.41	15.28	14.4
Նպաստառու ընտանիքներ (% հաշվառված ընտանիքների թվից)	79.78	77.71	77.57	80.8	83	84.1
Նպաստառու ընտանիքներ (% ՀՀ ընտանիքների թվից)	13.16	13.37	13.53	14	12.7	12.1
Երեխա ունեցող ընտանիքներ (%նպաստառու ընտանիքներից)	76.97	76.27	76.91	75.5	75.2	73.1
ՀՀ պետական բյուջեով նախատեսված միջոցներ (մլրդ)	37.105	37.105	38.361	38.361	39.498	39.498
Նպաստառու ընտանիքների թիվ	102570	104130	105408	106296	103723	97232
Նպաստի միջին չափ (դրամ)	29350	30350	30350	31350	31350	31350

2018թ.- ին նույնպես շարունակվել է նախատեսված ֆինանսական միջոցների ուղղումն առավել աղքատ ընտանիքներին, առավելապես երեխա ունեցող ընտանիքներին, մասնավորապես բազմազավակ ընտանիքներին, հաշվի առնելով նաև ընտանիքի բնակության վայրը՝ բարձր լեռնային կամ սահմանամերձ բնակավայրեր:

Ընտանեկան նպաստի չափը որոշվում է նպաստի բազային մասին ավելացնելով ընտանիքի մինչև 18 տարեկան յուրաքանչյուր անդամի (երեխայի) համար տրվող հավելումը, որի չափը տարբերակվում է ելնելով տվյալ ընտանիքի անապահովության միավորից, ընտանիքի բնակության վայրից, ինչպես նաև ընտանիքում երեխաների թվից:

Սոցիալական, ընտանեկան նպաստների ինչպես նաև եռամսյակային հրատապ օգնության բազային մասը 2018 թվականի համար սահմանվել է 18000 դրամ:

Ըստ անապահովության միավորի՝ հավելման չափերը տարբերակվում են երեք մակարդակով՝ առաջինը՝ 30.01-35.00 անապահովության միավորների տիրույթ, երկրորդ մակարդակը՝ 35.01-39.00, և երրորդը՝ 39.01 և ավելի: Այս տիրույթներում հավելման չափերը միմյանցից տարբերվում են 500 դրամով՝ որքան բարձր է անապահովության միավորը, այնքան բարձր է հավելման չափը:

Անապահովության միավորների յուրաքանչյուր տիրույթում հավելման չափը նույնպես տարբերակվում է, սահմանամերձ, ինչպես նաև բարձր լեռնային բնակավայրերում բնակվող ընտանիքի երեխայի համար տրվող հավելումը 500 դրամով ավելի է տվյալ տիրույթի համար սահմանված հավելման չափից, իսկ եթե ընտանիքում երեխաների թիվը 4 և ավելի է, ապա նրանցից յուրաքանչյուրի համար տրվող հավելման չափը բարձր է ևս 1 000 դրամով:

«Պետական նպաստների մասին» ՀՀ օրենքով ընտանիքների անապահովության գնահատման համակարգում սահմանվել են միանվագ հրատապ օգնության նշանակման հստակ հիմքեր՝ ընտանեկան նպաստի իրավունք ունեցող ընտանիքում երեխայի ծննդյան, երեխայի առաջին դասարան ընդունվելու և ընտանեկան կամ սոցիալական նպաստի իրավունք ունեցող ընտանիքի անդամի (եթե կենսաթոշակառու, ծերության, հաշմանդամության կամ կերակրողին կորցնելու դեպքում նպաստի իրավունք ունեցող չէ) մահվան դեպքում՝ հուղարկավորության:

Ընտանեկան նպաստի իրավունք ունեցող ընտանիքում երեխայի ծննդյան միանվագ հրատապ օգնության չափը սահմանվել է 50 հազար դրամ, երեխայի առաջին դասարան ընդունվելու միանվագ հրատապ օգնության չափը՝ 25 հազար դրամ, իսկ ընտանիքի անդամի մահվան դեպքում՝

հուղարկավորության միանվագ հրատապ օգնության չափը՝ 50 հազար դրամ: 2018թ. ընտանեկան նպաստի իրավունք ունեցող ընտանիքներին միանվագ հրատապ օգնություն է տրվել երեխայի ծննդյան կապակցությամբ՝ 3 891 ընտանիքի, երեխայի առաջին դասարան ընդունվելու կապակցությամբ՝ 9 395 ընտանիքի, ընտանիքի անդամի մահվան դեպքում՝ 119 ընտանիքի:

Համակարգում հաշվառված, սակայն ընտանեկան նպաստի իրավունք չունեցող՝ կյանքի դժվարին իրավիճակում հայտնված ընտանիքի կարճատև ֆինանսական խնդիրները լուծելու նպատակով՝ ՄԱՏՄ-ն սոցիալական աջակցության խորհրդի առաջարկությամբ կարող է տվյալ ընտանիքին նշանակել հրատապ օգնություն՝ եռամսյակով: Հրատապ օգնություն նշանակելու հարցը կարող է քննարկվել յուրաքանչյուր եռամսյակ և ընդունվել որոշում հրատապ օգնությունը նշանակելու կամ մերժելու մասին: Հրատապ օգնության չափը սահմանվում է բազային նպաստի չափին հավասար: 2018թ. հրատապ օգնություն են ստացել միջինում 5 152 ընտանիք:

Միաժամանակ կարևորվում է սոցիալական ծառայությունները փաթեթով տրամադրելու խնդիրը: **Ինտեգրված սոցիալական ծառայությունների** տրամադրումը միջոց է սոցիալական ծառայությունների որակը, մատչելիությունը բարձրացնելու, դեպի հաճախորդները կողմնորոշելու, դրանց գնահատման և մշտադիտարկման, ինչպես նաև ամբողջ գործընթացի արդյունավետությունը բարձրացնելու համար:

Նշված համակարգին անցնելու գործընթացը բավականին երկարատև է, այն պետք է իրականացվի ասիճանաբար և առնչվում է կառավարման ոլորտի տարբեր ճյուղերի: Համակարգի ներդրման համար իրականացվում է իրավաստեղծ ծավալուն աշխատանք, հստակեցվում են յուրաքանչյուր օղակի լիազորությունների շրջանակները, ինչպես նաև համատեղ աշխատանքի եզրերը, մշակվում են մեխանիզմները, դրանց նորմացույցերը և այլն:

Ինտեգրված սոցիալական ծառայությունների համակարգի ներդրման նպատակով 2012 թվականի հուլիսի 26-ին ընդունվել է ՀՀ կառավարության N 952-Ն որոշումը, որով հաստատվել է ինտեգրված սոցիալական ծառայությունների համակարգի (այսուհետ՝ համակարգ) ներդրման ծրագիրը, նախատեսվել և ՀՀ Արարատի մարզում իրականացվել է ինտեգրված սոցիալական ծառայությունների տրամադրման փորձնական ծրագիր:

Համակարգի ներդրումը ենթադրում է հանրապետությունում ձևավորել համալիր սոցիալական ծառայությունների տարածքային կենտրոններ (ՀՄՕՏԿ), որոնցում տեղակայվելու են սոցիալական ծառայություններ տրամադրող տարածքային մարմինները՝ ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության ենթակայության սոցիալական ապահովության ապահովության բաժինները, զբաղվածության տարածքային (մարզային) կենտրոնները, բժշկասոցիալական փորձաքաննական հանձնաժողովները, ՀՀ մարզպետարանների (Երևանի, Գյումրու, Վանաձորի, Արարատի և Ջերմուկի քաղաքապետարանների) սոցիալական ծառայություններ տրամադրող տարածքային մարմինները: 2018թ. դրությամբ գործում են թվով 22 ՀՄՕՏԿ-ներ:

Ընտանիքների անապահովության գնահատման համակարգի հիման վրա տրամադրվել են նաև այլ ծառայություններ: ՀՀ Կառավարության 03.11.2016թ.-ի N1122-Ն որոշմամբ սահմանված կարգով 2018 թվականի ընթացքում էլեկտրական էներգիայի համար նվազ սակագներով վճարման իրավունքից օգտվել է 104.585 ընտանիք՝ սպառած էլեկտրաէներգիայի չափաքանակները 195.975.512 կվտ.ժ, իսկ բնական գազի սպառման համար 83.107 բնակիչ-բաժանորդ՝ սպառած բնական գազի չափաքանակները 33.445.301 խոր.մ.:

Ընտանիքներ անապահովության գնահատման համակարգում հաշվառված 30.00 միավորից բարձր միավոր ունեցող ընտանիքների անդամները օգտվում են նաև մասնագիտական կրթության վարձավճարի մասնակի փոխհատուցման ծրագրից (համաձայն ՀՀ կառավարության 27.07.2006թ. N 1183-Ն որոշման) և պետության կողմից երաշխավորված ամենամյա առողջապահական պետական նպատակային ծրագրերի շրջանակներում անվճար սպասարկում և ծառայություններ ստանալու իրավունքից (համաձայն ՀՀ կառավարության 04.03.2004թ. N318-Ն որոշման):

Հայաստանի սոցիալական պատկերը և աղքատությունը, 2019

Վիճակագրական ծողովածու

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒԻ ՊԱՏԱՄԽԱՆԱՏՈՒ՝

ԳԱԳԻԿ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

ՀՀ վիճակագրության պետական խորհրդի անդամ, ՀՀ
վիճակագրական կոմիտեի նախագահի տեղակալ

☎ (37411) 523 927

☎ (37411) 524 618

ԺՈՂՈՎԱԾՈՒՆ ՊԱՏՐԱՍՏԵԼ ԵՆ՝

ՀՀ վիճակագրական կոմիտեի տնային
տնտեսությունների վիճակագրության բաժին

☎ (374 11) 524 326

Դիանա Մարտիրոսովա

ՀՀ ՎԿ նախագահի խորհրդական

☎ (+374 11) 560 349

ԹՈՂԱՐԿՄԱՆ ՊԱՏԱՄԽԱՆԱՏՈՒ՝

ՀՀ վիճակագրական կոմիտեի վիճակագրական
տեղեկատվության տարածման բաժին

☎ (374 11) 523 356

*«Հայաստանի սոցիալական պատկերը և աղքատությունը, 2020» վիճակագրական ծողովածուն նախատեսված է
հրատարակել 2020 թվականի IV եռամսյակում:*